

Samvirke

Mennesker
i Øst og Vest
—
Hvad er
ordgeografi?

15. august 1954 - 27. årgang nr. 14 - Oplag A - B

Sommer på Saltholm. Se artiklen på side 2 om øen og de mange projekter for dens udnyttelse. Tegning af Adser.

Til trods for mange og velmente forslag om en bedre udnyttelse er Saltholm stadig forblevet

De firbenedes ferieø

Af Danmarks omtrent eet hundrede beboede småøer er *Saltholm* en af dem, der i tidens løb har stået mest blæst om. Mangfoldige projekter er fremsat til en bedre udnyttelse af denne 16 kvadratkilometer store ø, som til trods for sin centrale beliggenhed i Øresund lige ud for København stadig kun har en snes indbyggere.

Først og fremmest har man i mange år drøftet mulighederne for at omskabe Saltholm til et storstilet ferie- og udflugtsområde for københavnere og

dermed udvide hovedstadens beskedne „grønne felter“ med et tiltrængt åndehul. Forudsætningen herfor er en effektiv inddæmning mod det højvande, der med mellemrum oversvømmer største delen af øen, hvis højeste punkt kun ligger 3—4 meter over havets overflade. En anden væsentlig hindring for disse planers heldige virkeliggørelse er simpelthen, at et bredt vandbælte uden om øen — Saltholm Flak — er alt for fladt både til besejling og badning, tydeligst ved øens nordside, hvor dybden

aftager så langsomt, at f. eks. 6 meter grænsen ligger hele 8 kilometer fra land.

For at skabe klarhed over Saltholms egnethed som friluftsområde for hovedstadens beboere blev der i 1951 på initiativ af *Friluftsrådet* plantet et skovareal på et inddiget felt — med økonomisk støtte fra det offentlige — og trives disse træer, agter man at videreføre planerne om Saltholm som udflugtsidyl.

Skyskraberby

I forbindelse med projektet om en kombineret bro- og tunnelforbindelse over Øresund via Saltholm til Sverige har det også været foreslået at omdanne øen til en hel skyskraberby, og man har endog tænkt sig tunnelen mellem Kastrup og Saltholm betalt gennem øens grundværdistigning!

Af andre aldrig realiserede planer om øens udnyttelse kan nævnes, at et stort spinderi under sidste krig påtænkte at købe hele øen for 1 mill. kr. for at anvende den som centrum for fåreavl. Og naturligvis har amerikanske boreeksperter også besøgt øen for at undersøge chancerne for olieudvinding, men har næppe været mere heldige der end andre steder i Danmark.

Allerede på Christian II's tid prøvede de hollandske kolonister på Amager at opdyrke Saltholm — men forgæves, da jorden overskylledes af havvand — og stort set er øens udseende ikke meget anderledes end for godt 400 år siden, da Christian III stillede øen til rådighed for Amagers bønder, som stadig ejer den, og som hver sommer lader deres kalve og kvier, heste, får og gæs græsse derovre.

Jagt og græsning

Nogle udlejer ligefrem græsningsretten til landmænd andetsteds fra, således at øen er blevet „ferieområde“ for firbenede fra alle egne af Sjælland. Men under græsset og det tynde muldlag findes kun kalk, og den økonomiske værdi heraf er desværre tvivlsom, selv om forekomsterne med mellemrum er forsøgt udnyttet i nogle kalkstensbrud, anlagt for mere end 200 år tilbage.

Til gengæld er Saltholm fortrinlig som jagtdomene med sine mange harer, vildænder, agerhøns og fasaner, ligesom beboerne hvert år afsætter en kæmpehøst af mågeæg. De titusinder af vilde kaniner, der indtil for få år siden huserede på øen, er dog nu udryddet, ikke mindst de omfattende oversvømmelser af og til betyder druknedøden for mange dyr, og på samme vis vil netop oversvømmelserne måske i fremtiden kuldaste de store skrivebordsprojekter om øens omdannelse.

Der er slidstyrke i

SLIDMAND arbejdstøj er syet af ekstra kraftige, sanforiserede stoffer i praktiske faconer, der giver fuld bevægelsesfrihed.

Khaki- eller kitfarvet chaufførjakke (facon 412) **29,65**
Tilsvarende benkl.... **27,60**

NJAL er en lettere kvalitet naturkrympet arbejdstøj med samme fine pasform. Khakifarvet chaufførjakke (facon 412) **22,55**
Tilsvarende benkl.... **22,55**

FDBs arbejdstøj er forsynet med kvalitetsdeklaration

-ET FDB PRODUKT

Eventyret om den danske myremalm

Efter at vore oliedrømme så brat blev kuldcastet, har næppe mange forestillet sig, at der i den danske undergrund fandtes værdier, som udlandet efterspurgte. Hvem vidste f. eks., at *myremalm* er ved at blive et aktiv i vor samfundshusholdning?

Finansudvalget bevilgede for nylig den fornødne sum penge til *Danmarks geologiske Undersøgelser* arbejde med at finde og kortlægge myremalmforekomsterne i Sønderjylland og i den vestlige del af Nordjylland. Formålet med disse undersøgelser var, hed det, at forhindre, at malmlejerne, som i dag repræsenterer ret anselige værdier, ødelægges i forbindelse med landbrugs jordforbedringsarbejder.

Vi har siden 1951 eksporteret ca. 400.000 tons myremalm, der har bragt omkring 12 mill. kr. i fremmed valuta til landet. Samtidig er vi, via myremalmen, blevet selvforsynende med *mangansulfat*, dette ganske uundværlige gødningsstof, som vi forhen importerede.

Men der er endnu nye, store muligheder.

Problemer omkring myremalmen

Man har altid vidst, at der var myremalm — eller mosemalm — i visse områder af den danske jord. Myremalmen forekommer her i to skikkelser. Der er den *hårde* malm, der som regel ligger i lag på 25—40 centimeters tykkelse, og som må hakkes op. Og der er den *løse* malm (eller *okkermalmen*, kaldt sådan på grund af farven), som umiddelbart kan skovles op.

Helt tilbage fra jernalderen har man med større eller mindre iver, alt efter konjunkturerne og de øjeblikkelige muligheder, søgt at nyttiggøre den hårde myremalm som basis for udvinning af råjern, og okkermalmen har gasværkerne kunnet bruge, idet denne løse malm er i stand til at absorbere svovlet fra den gas, man leder igennem den. I vore dage har man dog stort set betragtet myremalmen som en plage. Den ligger, fordelt i større og mindre flager og tuer, lige under græstørven og spærrer således for planternes normale tilgang af vand og andre næringsstoffer fra jordlagene. Dette betyder i al almindelighed en ringere vækst på de pågældende arealer, og i perioder med kun små regnmængder kan man på lang afstand følge myremalm-lejerne — de afsløres af det tørtgule, afsvedne græs.

Men der var under besættelsen mangel på råjern, og så begyndte firmaet F. L. Smidth at interessere sig for myremalmen. På cementfabrikken Norden i Ålborg blev et par ovne sat i gang med udsmeltningen, og også efter krigen har de været holdt i gang. I årene 1951—53 blev yderligere titusinder af tons myremalm sendt sydpå over grænsen til de Krupp'ske højovne.

Hele denne virksomhed har dog været stærkt konjunkturpræget, og den danske myremalm er ingenlunde noget vidunderstof til udvinding af råjern. I dag er det myremalmens indhold af *mangan*, man kalkulerer med.

Manganindholdet i myremalmen kan variere meget. For at sikre, at vi ikke gennem eksport af myremalm til råjernsudvinding sender dette eftertragtede mangan ud af landet, er der indført et eksportforbud for myremalm med 10 pct. manganindhold eller mere.

To mænd står i centrum af dette moderne eventyr, nemlig afdelingsgeolog *Werner Christensen*, Danmarks geologiske Undersøgelser, og fabrikant *Axel Laursen*.

Det var Werner Christensen, der i 1950 i et omfattende memorandum redegjorde for myremalmens forekomst i Danmark og for de muligheder for dens udnyttelse, som måtte formodes at foreligge. Han hævdede, at der var gemt hundredtusinder af tons myremalm i den jyske jord (koncentreret i Sønderjylland, nord for Varde og på strækningen Ikast, Herning og op mod

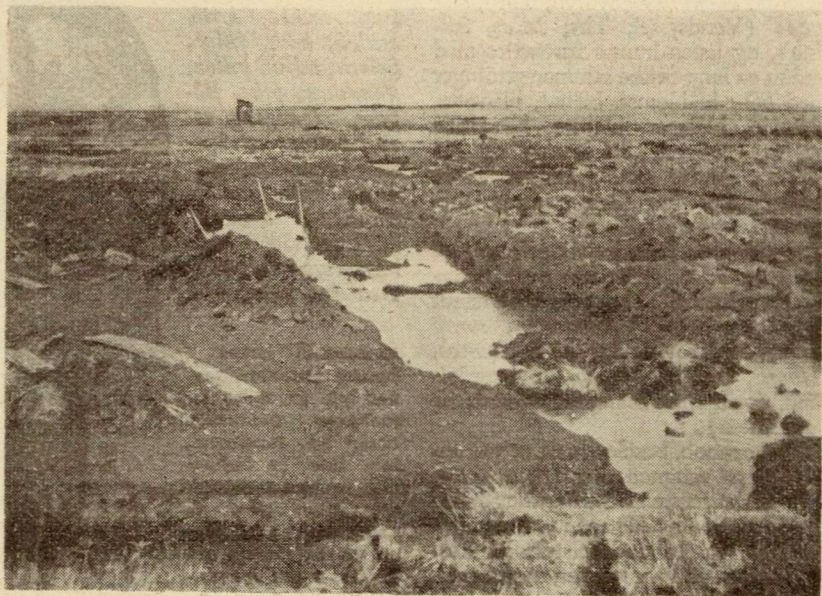
Holstebro), og alt taler for, at han ikke har været for optimistisk. I dag leder Werner Christensen det stadig mere omfattende arbejde med at lokalisere myremalmforekomsterne og kontrollere malmlagenes ofte meget svingende mangan„styrke“.

Den jyske myremalm med over 10 pct. mangan går til stålindustrien og Axel Laursens mangansulfat-fabrik i Bolderslev ved Åbenrå. Det er en helt ny fabrik, først startet i 1952, men den har som nævnt allerede gjort Danmark selvforsynende med mangangødning og samtidig optaget en omfattende eksport. Nu fremstiller man jo mangansulfat i mange lande, men denne danske pionervirksomhed synes ikke at frygte konkurrencen fra de større udenlandske virksomheder — optimismen har som basis den lykkelige omstændighed, at denne fabrik fremstiller mangansulfaten på grundlag af tekniske metoder, som man selv har opfundet og udtaget patenter på. Der kommer 1 ton mangansulfat ud af 3—4 tons malm, og 600 kg svovlmasse. Fabrikken arbejder i døgndrift og fremstiller pr. døgn 5 tons mangansulfat. Produktet sælges til en pris, der pr. kg ligger under vanlig importpris.

Husmændenes chance

Landboerne kan kun hilse med glæde, at myremalmen brydes op. Det betyder for det første en jordforbedring af største værdi, og dernæst får de til en billigere pris end tidligere den så nødvendige mangangødning. Endelig bliver *ny* jord inddraget under kultivering. I Sønderjylland alene har man ved malmbrudningen indvundet 800—1000 hektarer!

Det er også penge. Og mere end det: nye etableringsmuligheder for landbrugets unge.

Der er ikke tale om minedrift. Myremalmen ligger højt — lige under græstørven.

DIALEKTERNES SIDSTE DAGE

Dialekterne udviskes mere og mere — ved skolens og radioens og den hønne ambitions hjælp. Nogle beklager denne udvikling, andre bifalder den. Det gør i øvrigt hverken fra eller til. Men sprogvidenskaben herhjemme har søgt at sikre sig. Gennem den sidste menneskealder har man med en ganske særlig iver indsamlet og bearbejdet, hvad der endnu var tilbage af de gamle folkemål landet over. Dette lagt sammen med det sprogmateriale, man allerede havde i hus, giver en ret solid basis for studiet af, hvorledes det talte sprog har varieret fra sted til sted, — hvorledes en og samme ting har haft højst forskellige benævnelser i de forskellige egne af landet.

Vi er inde på, hvad man kunne kalde *ord-geografi*. Ser De på tegningen her på siden, ser De, hvad professor Skautrup fik ud af at spørge sig, hvad man i de forskellige landsdele kalder — eller har kaldt — *kostalden*.

I hungerriens spor

Et andet eksempel. Den blå kornblomst. Man har slet ikke tal på alle de navne, den går under, men her er en række:

blåbaj (Nordøstsjælland), *blåkorn* (Sjælland med undtagelse af Nordsjælland, desuden i Skåne), *blåurt* (alm. på Møn, Lolland-Falster, Langeland og kendt på Fyn, Samsø og Sejerø), *blåmunke* (Sydfyn, Thy), *blåmand* (Vendsyssel, Thy, Mors, Salling), og listen kunne fortsættes med endnu en lang række sammensætninger med *blå-*: blåblomst, blåhat, blåhætte, blåknep, blåleger, blålilje, blånellike og, især i Jylland, „blå drenge“ og „blå Bodil“. Andre steder bruges andre navneformer for den samme lille blomst:

rugblomme (Sønderjylland), *rugurt* (Ærø og andre sydfynske øer), *dawestol* (: „duestol“, Bornholm, og kendt i Skåne), *kys* (Vendsyssel), *skrup* (Vest- og Sydjylland), *tobaksblomme*, *-blomst*, *-mand*, *-rose*, *-urt* (Fyn og Jylland, fordi man blandede blomsterne i tobakken).

En kornhob, bestående af et vist antal neg sat sammen på marken: *travebob* på det meste af Sjælland og Møn, *bob*, *liggebob* og *husbob* i Øst- og Syd- sjælland og Lolland-Falster. På Røsnæs *bunke*, på Fyn, med en meget ejendommelig benævnelse, hvis oprindelse

ikke rigtig kendes, en *ån* eller et *ånsted*. Sydlangeland, Tåsinge og Strynø: *kramme*, Sydvestfyn og Sønderjylland: *skok*, på Lyø *bloksted*.

Det siger sig selv, at de løse strå, der efter negenes binding ligger tilbage på marken, og som rives sammen med en hesterive, mange steder kommer til at hedde noget med *rivning*. Men der er også mere sjældne dialektale udtryk. Således *slod* (alm. på Sjælland, kendt på Møn og Falster), *slag* (Sejerø), *sov* (Odsherreds og Nordsjællands kultsvieregne), *dus* (Lolland), *dros* (Femø, Fejø, Askø). På Falster brugtes ofte betegnelsen *hunger* (og *hungerive*), og det hang ganske tydeligt sammen med en tanke om, at de fattige, der skulle leve af det, riven levned, ville komme til at lide hungerens kvaler.

Husdyrene har naturligvis også haft navne, som var særegne for dialekten på egnen. For en hoppe med føl har man en hel række navne: *følboppe*, *følog*, *følmær*, *følbors*, *fole* og *borse-mor*. *Følog* synes at have været det almindeligste, medens f. eks. *følhors* kun forekommer i jydsk. Hingsten kunne hedde *vrinsk*, *vrinsker*, *vrinskert*, *ugilde*, *ugilding* og *springhest*. Og som skældsord til heste, også med lokalt afgrænsede anvendelsesområder:

kule, *krikke*, *krile*, *krillek*, *krak*, *fillek*, *belmis*, *vallike*, *pillek*, *skindmær*, *pibe*, *flåpibe*, *udgangssøg*, *reve*, *kævlingbæst*. Specielt bornholmske: *krada*, *kripa*, *minka*, *rinka*.

Lige sådan med husdyrsygdømmene. Den for kælvekvier

Kostaldens navne i danske dialekter, tegnet på grundlag af professor Skautrups kort. På Bornholm, som ikke er indtegnet, brugtes betegnelsen »lade« (som på Langeland og Tåsinge m. v.), og samme ord brugtes i det sydvestlige Skåne.

og -køer så almindelige, godartede yverbetændelse hedder på Bornholm, Lolland-Falster og sydfynske øer *om*, *omni*, *ømni*, *amme*, *am*, i Nordsjælland *isning*, i Nordvestsjælland *yst*, *gyst*, *gust*, på Langeland *bul*, i Ribe-egnen *uting*, ved Århus og i Salling *ressenbed*.

Hvor sagde man hvad?

Der er i dag næppe mange „nye“ dialektord at indsamle. For så vidt er et vigtigt arbejde altså nu sluttet. Men man mangler i mange tilfælde nærmere oplysninger om, *hvor* og *i hvilken sammenhæng* kendte dialektord har været anvendt. Vi har to videnskabelige institutioner, som arbejder med folke-målene, nemlig *Instituttet for jydsk Sprog og Kultur* i Århus og *Udvalget for Folkemål* i København — det sidstnævnte institut koncentrerer arbejdet om de ødanske dialekter og står netop nu over for den store opgave at skulle begynde redaktionen af en stor *Ordbog over Øernes Dialekter*. Disse institutioner er meget glade for henvendelser fra private, der mener at kunne huske noget, som ellers er glemt, og institutionerne har et nært samarbejde med en række indsamlere landet over. Blandt disse kan der være grund til at nævne dyrlæge C. Matthiesen, Ullerslev, Fyn, der specielt har kastet sig over de dialektale problemer, som opstår i forbindelse med veterinærmedicinen. Hvis De mener at kunne huske lokale betegnelser for dyrenes sygdomme, så skriv det til dyrlægen i Ullerslev.

Grønlandsk rappenskralderi

Det virker meget aparte, at man putter en ung grønlander ind på en skole, hvor vrøvl, had, misundelse og negativ oplysning står øverst på dagens skoleplan, hedder det i en indsendt artikel i dagbladet *Information*.

Hvad er det så for en skole, der får et så ublidt skudsmål? Når man hører, at artiklens forfatter er en dansk købmand, *Kaj Narup*, som for kort tid siden etablerede sig i Godthåb i Vestgrønland, gætter man ikke forkert. Selvfølgelig er det Andelsskolen, der må stå for skud.

ANLEDNINGEN er, at en ung grønlander, handelsmedhjælper *Adam Nielsen*, i en artikel i *Information* har dristet sig til at kræve adgang for grønlanderne til at løse deres erhvervsproblemer ud fra egne interesser ved hjælp af andelsbevægelsens principper, uafhængigt af den private kapitalmagt.

Han er bange for, at danske forretningsfolk skal udnytte de grønlandske erhvervs muligheder, før den grønlandske befolkning selv er moden dertil, at de skal bruge grønlanderne som forretningsobjekt, uden at grønlanderne får fordel af fortjenesterne, hverken direkte eller indirekte. Fortjenesterne vil ikke blot gå direkte i købmændenes lommer, men kan vel tænkes én gang at havne i selve Danmark, sandsynligvis netop når konjunkturerne er ugunstige, og Grønland har mest brug for kapitalen. Desuden frygter han indbyrdes sammenslutninger mellem danske købmænd, prisaftaler og bekæmpelse af „uønsket konkurrence“ samt faren for, at de skal tilkæmpe sig beherskelsen af både produktion og fordeling, således at grønlanderne bliver en underklasse i deres eget land.

„Grønlanderne vil ikke i lommen på kapitalister,“ erklærer den unge grønlander, og det har han al grund til at frygte vil ske efter de erfaringer, som er indhøstet i andre samfund på jordkloden, hvor private interesser har fået frit slag overfor en værgeløs indfødte befolkning. Til værn herimod ønsker han en grønlandsk andelsorganisation, som efterhånden som statsandelen afvikles, kan udfylde Den kgl. grønlandske Handels opgaver med det

dobbelte formål, dels at sikre grønlanderne deres egne fortjenstmuligheder, dels at opdrage dem til at skabe noget ved egne kræfter.

DENNE artikel har bragt den danske købmand i harnisk, og da den unge grønlander har studeret på Andelsskolen, er det naturligvis den, der „har lagt ham ordene i munden“, siger købmand *Narup* og tilføjer på linie med den for ham særegne jargon: „At det sludder og vrøvl, som andelskredse putter i hovedet på *Adam Nielsen*, nogensinde skal kunne gavne det grønlandske samfund, kan jeg ikke se.“

Naturligvis er det også vigtigere, at grønlanderne kan se det end købmand *Narup*, men det kan købmand *Narup* måske heller ikke se. Når man er så nærsynet, at man ikke kan se udover sin egen næsetip, får man sjældent øje på andet end sine snævrere interesser.

Mere er der faktisk ikke at sige om den ting. Andelsskolen klarer sig nok endda uden at skulle tages i forsvær overfor en karakteristik, som i sin grænseløse stupiditet og grovhed snarere kendetegner angriberen end den angrebne. Heller ikke den unge grønlander skal tage sig det nær, at købmand *Narup* insinuerer, at der af unge grønlandere, værdige til at uddannes i Danmark, findes langt dygtigere folk end *Adam Nielsen*. Han vil senere opdage, at det er en kompliment. Og når købmand *Narup* udtaler sin uvilje mod hans ansættelse i Den kgl. grønlandske Handel ved hjemkomsten til Grønland, fordi skatteborgere i Danmark, som „betaler den grønlandske handelsmillionunderskud“ har krav på, at der ansættes „kvalificeret arbejdskraft“ — ja, så kan han ikke forlange finere anbefaling til stillingen.

DET, der får os til at beskæftige os yderligere med købmand *Narup* efter denne præsentation af hans personlige habitus, er et angreb, han i det grønlandske blad *Grønlandsposten* har rettet mod skolelærer *Lovdahl Petersen* fra Godthåb for en artikel af samme i samme blad. Hans ringeagtstringer overfor læreren springer vi straks over for at gå løs

på artiklens mere principielle betragtninger.

PÅSTAND 1: *De danske andelsforeninger har ikke hovedæren for, at Danmark fik held til at omstille sin landbrugsproduktion fra korn til eksportsmør. Den tilkommer svenskeren Laval, som i 1878 opfandt mælkecentrifugen.*

KOMMENTAR: Hvorfor præsterede andre lande så ikke den samme bedrift? Hvorfor nævner købmand *Narup* overhovedet ikke andelsslagteriernes eller landbrugets øvrige andelsorganisationers resultater, som ikke skyldtes nogen centrifuge.

PÅSTAND 2: *På Færøerne er det altid gået galt, hvor andelsbevægelsen løste en opgave, medens velstand råder på de dele af øerne, hvor det private initiativ er gået i spidsen.*

KOMMENTAR: Er det helt undgået købmand *Narups* opmærksomhed, at Færøernes handelsfyrste *Thorstein Petersen* i spidsen for flere „private“ koryfæer fornyligt måtte vandre i fængsel som straf for iværksættelsen af det i Færøernes historie kostbareste og pinligste erhvervsøkonomiske eksperiment med landsdelens erhvervsliv og hele eksistens som indsats. I denne forbindelse er det en bagatel, at det — af helt andre grunde end produktionsmæssige — er gået skævt for et enkelt andelsfiskeri-selskab i Tværå. Det duer heller ikke at henvise til den succes, visse handelshuse har opnået enkelte steder på Færøerne. Det afgørende er ikke selve succes'en, men dens virkninger overfor befolkningen. Hvis både adgangen til arbejde og fordelingen af varer er afhængig af storkøbmanden, kan der på flere måder øves pres på befolkningen, f. eks. derved, at den, der ikke køber nok, heller ikke får arbejde.

PÅSTAND 3: *På Færøerne har man alene i Thorshavn mindst tre gange forsøgt at starte en brugsforening. Den er ikke i gang endnu.*

KOMMENTAR: Desværre for hr. *Narup* har han ikke held med dette forsøg på at „benægte fakta“. På andet år trives en brugsforening i Thorshavn i bedste velgående og har netop afsluttet et regnskab, som viser en omsætning på ca. 350.000 — 48 pct. mere end det første år — og en medlemstilgang på 60.

PÅSTAND 4: *Hvis der oprettes en brugsforening i Godthåb, bliver det enten med FDB-kapital, således at de grønlandske forbrugere ikke får noget at skulle have sagt. Eller også må deltagerne i brugsforeningen hæfte solidt for hele foretagendet, hvilket udmales af købmand *Narup* som ensbetydende med, at medlemmerne er prispivet tvangsauktion og anden økonomisk katastrofe, hvis virksomheden giver tab.*

KOMMENTAR: FDB opretter ingen foretagender hverken i Danmark eller

Grønland, hvor forbrugerne ingenting får at skulle have sagt. Dernæst: Ønsker grønlænderne en brugsforening organiseret uden solidarisk hæftelse, står det dem frit for at starte på basis af begrænset ansvar, og det er en lige så acceptabel brugsforening som de solidariske. Men hvad bliver der så af købmand Narups katastrofe-teori og hans fariseiske påstand om, at en grønlands andelsbevægelse ikke er nogen sikker vej til bedre økonomi, for kun hos en købmand er man garanteret mod at skulle betale „en ekstraregning, når varerne er købt og betalt“. Sådanne „ekstraregninger“ i en brugsforening med begrænset ansvar kan i værste fald kun ramme foreningens ansvarlige kapital.

PÅSTAND 5: *En privat købmand på en lille plads i Grønland vil ikke være i stand til at herske over beboernes liv og benytte sig af sin monopolstilling til at tage ublu avancer. Gennem annoncer i dag- og ugeblade, gennem kataloger fra stormagasiner, postordreforretninger og specialforretninger, gennem meddelelser fra Statistisk Departement og gennem mange andre kilder kan man kontrollere, om den tilbudte pris er rimelig, hævder hr. Narup. Man kan også bestille sendingsgods andre steder fra uden om købmanden. Og endelig vil forbrugerudvalg og -råd om kort tid træde i virksomhed og udgøre et lokalt forum, hvortil forespørgsler og klager over varekvaliteter og -priser kan indsendes.*

KOMMENTAR: Spørgsmålet er blot, hvad det hjælper. Uden myndighed til at dekretere prisændringer kan udvalgene intet udrette overfor købmandens „dokumentation“ for, at hans priser er rigtigt ansat. Hvad kan man af kataloger fra København eller annoncer i danske blade skønne sig til om en prisberegningens berettigelse på forskellige steder i Grønland. Og „købe udenom“ er der vel næppe mange der har mod eller initiativ til at indlade sig på. På Grønland ligger den næste by ikke ti minutter ud ad landevejen eller banelinien. Det bedste billede af, hvad en monopolstilling for Grønland vil sige, får man af de oplysninger om danske entreprenørfirmaers udnyttelse af deres særrettigheder ved boligbyggeri, som blev dokumenteret under Finansudvalgets nylig afsluttede Grønlandsrejse. Det viser sig, at det monopoliserede byggeri i flere tilfælde er næsten dobbelt så dyrt og ringere i kvalitet end lokale håndværkeres præstationer. Siger det ikke nok så meget om monopol-faren som købmand Narups krampagtige tankeeksperiment.

PÅSTAND 6 OG 7: *En grammofonplade importeret fra Danmark. På den ene side af pladen den uopslidelige gamle traver om skatten, som altså nu også grønlænderne skal forlystes med. På den anden side historien om HB og*

bybrugsforeningerne, som har opnået første ret til at indrette butikker i alt byggeri med kommunal støtte, hvor socialdemokraterne har flertal — det rene opspind, forlængst afsløret i rene tal.

KOMMENTARER: Overflødige.

KONKLUSION: Den kgl. grønlandske Handels virksomhed har „i de sidste syv år medført rivende produktions-tilbagegang,“ siger købmand Narup (lærer Løvdahl Petersen hævder det modsatte). Andelsbevægelsen påstås at være et sidestykke til Den grønlandske Handel, ergo er det „god reklame for den private handel“, hvis man vil forsøge at erstatte den statsdrevne handel med andelsvirksomhed. Andelsbevægelsen skal derfor „lusk ind i Grønland ad bagdøren“. Når Den kgl. grønlandske Handel til sin tid skal afvikle sin virksomhed, er der risiko for, at en brugsforeningsbevægelse vil få dens anlæg overdraget „på bedre betingelser end andre interesserede købere“. Det skal „handelen“s styrelsesråd forhindre sker. Men da styrelsesrådets formand er FDBs direktør og et af medlemmerne HBs formand, så skal man passe på ... etc. etc.

KOMMENTAR: Købmand Narup kan spare sig sine bekymringer og ledsagende insinuationer. For Den grønlandske Handels afvikling bliver bestemt udelukkende under hensyntagen til den grønlandske befolkning interesser uden adgang gennem bagdøre for nogen, hvis særinteresser kan frygtes at medføre risiko for udnyttelsen af befolkningen.

Grønland er ikke Danmark, hvor man kan overlade til parterne selv at erobre og befæste deres stillinger. Stilles grønlandske handels anlæg til salg for den højstbydende, kan man være sikker på, at driftig kapital fra Danmark straks vil udnytte situationen, og hvem der ingenting får, er — grønlænderne. Een ting står fast — uanset om direktør Groes er formand for styrelsesrådet (udpeget dertil trods rådets majoritet af private erhvervsfolk) — nemlig, at tilfældigheder ikke får lov at afstikke fremtidslinien, men at grønlandske handel bliver på sin post, indtil der er truffet sådanne forholdsregler til beskyttelse af den grønlandske befolknings interesser, at der i hvert fald er skabt balance i forholdet til privat virksomhedsudfoldelse.

Hvor er det synd...

Et mere oprørende og gement aktstykke i en sørgelig sag er næppe præsteret end det brev, den forsvundne leder af Drengenes Rejseforening, Erik Løser, fra sit skulested i Italien har sendt et medlem af rejseforeningens arrangementskomité. Han beskriver hoverende og pralende, hvordan det lykkedes ham at stikke af med børnenes rejsekasse på 30.000 kr. samt en lånt bil og andre betroede værdier, og hvordan han smuttede over grænserne fra det ene land til det andet ved snedighed og frækhed. Han iværksatte sin flugt på et tidspunkt, da han havde skaffet sine medhjælpere af vejen ved at anbringe dem i en lejr i Sverige. Et par intetanende unge mennesker, som havde fået lov at køre med, udgjorde på turen over grænserne „et glimrende dække for mine planer“.

Ikke desto mindre frygter han selv for, at han ikke har 1000 chancer mod 1 for at slippe ud af nettet, men han er stolt af sin bedrift og praler sindssygt med sit forehavendes snedige og kyniske gennemførelse. Lad os håbe, at han inden alt for længe får lejlighed til at revidere dette standpunkt i enrum.

OM det lykkes at få fat på ham eller ej er imidlertid ikke hovedpunktet i sagen. Den er mindre et mellemværende mellem ham og retfærdigheden end et spørgsmål om,

hvad der kan gøres for at forhindre gentagelse.

Hvor er det synd for de stakkels børn — ja, derom kan man straks blive enige. Lomme penge og bud penge og andre små skillinger er uge for uge blevet lagt til side på bekostning af andre goder for at sikre sommerens store oplevelse: udenlandsrejsen eller ferielejren. Ikke blot pengene er tabt. Værre er det for børnene, at de skønne drømme er bristet, fordi ... Ja, hvorfor? Ikke alene, fordi en slyngel narrer dem, men fordi deres forældre godtroende lader en slyngel narre dem.

Den slags foretagender skulle forhindres ved lov, siger de bagkloge. Bliver det bedre, fordi man stiller nogle paragraffer op? Nej, tværtimod. Man opnår snarere det modsatte: at lægge hindringer i vejen for alle de små og store skole- og ungdomsrejser, der arrangeres — navnlig af lærere — for at give børnene en oplevelse. Desværre har det også vist sig, at lærere har svigtet tilliden — en af titusinde måske, men nok til at kaste en skygge ud over alle de andres uegennyttige og opførende rejsearrangementer.

NÅR man kaster ansvaret for manglende kontrol på lovgivningsmagten, er det som regel en dårlig undskyldning for, at man har forsømt at feje for sin egen dør. Denne bebrejdelse kan for så vidt rettes mod

begge sagens parter, både forældrene og rejsearrangørerne, de være sig lærere eller ungdomsledere.

I sagen Erik Løser forfærdes man over den letsindighed, hvormed forældre har ladet en åbenlyst utilregnelig person skalte og valte med store indsamlede midler, uden at sikre sig mod ubehagelige overraskelser.

Men omvendt kan man spørge, om de talrige ærlige rejseledere på skolerne og i foreningerne har gjort tilstrækkeligt for at fastslå, at de har deres alibi i orden. Det er ikke nok at vide med sig selv, at man er uangribelig — og dermed basta. Præsterer alle de mange, hvis hensigter er reelle, et bevis for, at de personligt er uangribelige, vil det være meget let at udskille de tvivlsomme.

Om et sådant bevis kan meget let præsteres. Rejselederen skal blot befri sig for det økonomiske ansvar ved at ordne rejsen gennem en af de organisationer, som har erfaring for den slags opgaver. Dansk Vandrelaug og World Friendship er nogle af de mest kendte, men ved siden heraf er der gennem brugsforeningerne påbegyndt en virksomhed, som forhåbentlig vil vise sig at være den bedste genvej til sikkerhed og stabilitet på dette område. I hver eneste brugsforening kan man få besked om og hjælp til at komme i kontakt med den rejseservice, som *Samvirke* har iværksat i forbindelse med De Danske Statsbaner, Danmarks Uddelerforening og FDBs Oplysningsråd, for udenlandske, såvel som indenlandske rejser og udflugter.

Enhver ved, at pengene er sikre, når de indbetales og forvaltes af *Samvirkes* rejser, enhver ved, at de fordele, der kan opnås ved arrangementer gennem en andelsorganisation, kommer alle deltagere til gode.

VI er absolut ikke tilhængere af, at lærere eller ungdomsledere enten forhindres i eller selv opgiver at arrangere rejser for børn eller ungdom. En masse tilpasningsvanskeligheder undgås, når en med deltagerne fortrolig leder står i spidsen, og man får lettere ved at samle flokken både før og under rejsen.

Om lærerens eller ungdomslederens kompetence er der derfor i de fleste tilfælde ingen diskussion — vel at mærke, så længe det drejer sig om rejsens indhold, dens *indre* program. Anderledes når det gælder selve den tekniske tilrettelægning.

Lederen af en studiegruppe ville aldrig spille kræfterne på selv at skrive en grundbog, men benytte sig af i forvejen udarbejdet materiale. Men skal en rejse forberedes, følges som regel den stik modsatte praksis. Gang på gang ser man arrangører af små lokale rejsegrupper gå i lag med alle de ting, som andre kan gøre meget bedre og

sikrere end dem: billetbestillinger, køreplanteilrettelægning, indlogering, madforsyning etc. — ja ikke alene bedre og sikrere, men også billigere. En erfaren teknisk rejsearrangør har kendskab til rabatter og andre fordele, som den uerfarne rejsearrangør ikke benytter sig af.

Hvorfor da alt det besvær med køreplaner og korrespondance og andre rutineanliggender?

LØSER-AFFÆREN og sommerens andre skolerejseaffærer kan ingen skygge kaste på de

I FA LINJER

DANMARKS BILLIGSTE MEJETÆRSKER. Hvor konkurrencedygtigt Andels-Maskinindkøbet er både kvalitetsmæssigt og prismæssigt fremgår blandt andet af, at foreningen i dag kan levere landets billigste mejetærsker, Bolinder-Munktells 4-fods, der koster 11,500 kr. Også for større typer ligger priserne i et yderst konkurrencedygtigt niveau.

NY BROCHURE FRA FDB. FDB har udsendt en lille brochure med et uddrag af de praktiske køkken- og husholdningsredskaber, som er udvalgt og anbefalet af husholdningsorganisationerne i samråd med FDB. Brochuren vil bl. a. blive uddelt i forbindelse med demonstrationer af prøvekuufferten.

SPECIALLÆRERE PÅ ANDELSSKOLEN. Eleverne på Andelsskolens nye kursus, der netop er begyndt, vil også få undervisning i foderstoffer og andre grovvarer. I den anledning er en række fagfolk blevet knyttet til skolen som speciallærere, deriblandt rejsende *Poul Been*, FAF, Svendborg, der skal undervise i foderstoffer, formanden for DAG, forstander *Oluf Jensen*, Hillerød, der underviser i kunstgødning, landbrugskandidat *Erik Hansen*, FDBs frøafdeling, underviser i frøsalg, og konsulent *O. Brabe-Pedersen*, FDB, i salget og brugen af kemikalier. Endvidere har Durisol lovet at stille lærere og materiale til rådighed ved undervisningen i bygningsartikler.

NY OG BILLIG CHOKOLADE. FDBs fabrikker i Kolding har optaget produktionen af en ny chokolade, der foreløbig sælges som spisechokolade - *Spar 2* - og som pålægschokolade. Den nye chokolade, der er god og velsmagende, koster kun halvdelen af, hvad det tilsvarende stykke almindelig chokolade koster. Grunden hertil er, at man ved fremstillingen bruger et nyt vegetabilsk fedtstof, der ligner kakaosmør, men kræver væsentlig mindre tilsætning af den kostbare kakao, altså en betydelig besparelse også på skatten. Kakaobønner, der før krigen kostede 30 øre pr. kg, koster i dag 11 kr. pr. kg.

ledere, som overlader modtagelsen af rejseindbetalingerne og dermed den økonomiske garanti til *Samvirkes* rejser eller andre publikumsorganisationer. Ikke blot har de selv ryggen fri overfor enhver mistanke, men de er medvirkende til, at andre med knap så reelle hensigter mister operationsbasis.

Og endelig er de fri for rejsetilrettelæggelsens tekniske problemer, således at de kan samle sig om det, der er kernen i rejsearrangementet: oplevelserne og det udbytte, der kan udtrækkes heraf.

STRID OM ATOMKRAFTEN. Det amerikanske senat drøfter for tiden under voldsom ophidselse og møder i døgn-drift regeringens forslag om ændringer i atomenergi-loven, hvorefter rettighederne til at udnytte atomkraften til civile formål skal frigives for den private industri. Forslaget er blevet mødt med hæftig modstand, ikke mindst fra andelsbevægelsens kredse. Det amerikanske andels-forbund har protesteret skarpt mod forslaget, idet man hævder, at en frigivelse af atomenergien til private virksomheder vil medføre monopoldannelse. Den rigtige vej må være at overdrage disse rettigheder til andelselskaber, hvorved man sikrer en retfærdig udnyttelse af atomenergien.

JUBILÆUM. Den 1. september fejrer kontorchef *Poul Jensen* i FDBs isenkramafdeling, København, 25 års jubilæum i FDBs tjeneste.

LØSDRIFTSSTALDEN DISKUTERES. Den europæiske Husdyrbrugsorganisation, hvoraf også Danmark er medlem, afholder i slutningen af september studiemøde i Schweiz. Blandt de mange aktuelle spørgsmål, der skal drøftes, er også anvendelsen af løsdriftsstalden på andelsmæssig basis.

BIBLIOTEK I S-BUTIKKEN. Da det offentlige bibliotek i Nashville i USA fandt det for dyrt at oprette filialer i byens yderdistrikter, fandt man en anden udvej at betjene lånerne på. Biblioteket traf aftale med tre store selvbetjeningsbutikker, de såkaldte supermarkets, og i et hjørne af hver butik er nu indrettet reoler med et udvalg af bøger, som kunderne selv kan tage. Låneren skriver blot sit nummer på et kort og lægger det i en særlig kasse. Hvis han beholder bøgerne længere end den tilladte tid, erlægges han en bøde i en særlig kasse, samtidig med han afleverer bøgerne. En medhjælper gennemgår hver morgen lånerkortene og sætter bøgerne på plads.

HER - ELLER I HIMMELEN?

Man siger, Jeppe drikker, men ikke, hvorfor han drikker! hedder det med en folkelig talemåde. Mange tænker vel ikke på, hvorfra denne gamle talemåde skriver sig.

Den skriver sig såmænd fra *Ludvig Holbergs* komedie *Jeppe på Bjerget* — den komedie, hvormed Andels-Teatret i år åbner sæsonen.

Jeppe på Bjerget er et spil om en mand, der drikker, om årsagerne til hans drikkeri, og om de forviklinger, drikkeriet medfører. Som sådan har den moret publikum gennem mere end to hundrede år, og det for resten ikke blot et dansk publikum. Komedien har i tidens løb været opført i snart sagt hvert eneste land i Europa.

Jeppe hundses af sin kone, Nille, og blandt de viderværdigheder, hans liv byder ham, er også denne, at sognets degn gør hans ringe hus alt for store og alt for ofte gentagne tjenester — Nille, denne skrapkesten, er åbenbart slet ikke uden kvindelig sødme, om blot den rette kalder på den.

Dømt fra og til livet

Komediens intrige er kendt af de fleste. I en rus, som han sover ud på kroens mødding, findes Jeppe af baronen og hans folk, og man gør ham til centrum i et grotesk narrespil. Jeppe føres, sovende, op til slottet, anbringes i baronens seng og behandles som baronen, da han endelig vågner. På en måde er han mest tilbøjelig til at tro, at han er havnet i himmelen. Det varer dog ikke længe, inden han affinder sig med forholdene og begynder at regere med slottets folk værre end nogen født herremand. Heldigvis for spøgens fædre drikker han sig dog snart igen bevidstløs, og nu går turen tilbage til møddingen, og efter opvågningen stilles han for en domstol, der dømmer ham fra livet. Også dette er et led i narrespillet, og på skrømt bliver Jeppe hængt. Nu er han igen i tvivl om, *hvor* han egentlig befinder sig. Kun føler han, at han er præcis lige så tørstig som i levende live. Komedien får dog en ende, da Nille kommer til med krabasken, „Mester Erik“, og så følger det, der på sin vis er en dyb tragedie: Domstolen træder igen i virksomhed og dømmer Jeppe til livet! Han har værsgo at fortsætte, som tøffelheld og hanrej.

Det er kun i en *meget* speciel ver-

sion, som for kort tid siden opførtes øst for Jerntæppet, at herremanden fornædres, at Jeppe ophøjes, og at selv den tjenstvillige degn bliver et nyt og bedre menneske.

Ingen medlidenhed med Jeppe

Holberg selv var i øvrigt ingenlunde sentimental. Han nærede ingen romantisk medfølelse med en krykhusar som ægtemanden Jeppe. Og han var slet ikke stemt for, at fæstebønder skulle ophøje sig over for herremanden. I denne henseende var det så absolut Holbergs mening, at der dog var og skulle være forskel på folk. Modsat lod han sin bitreste ironi syrne de scener, hvor han spiller på, at i dårskab og vildskab har den ene ikke meget at lade den anden høre. Da Jeppe er blevet overbevist om at være en rigtig levende herremand, gebærder han sig med en brutalitet, som ingenlunde er ringere end den, den rigtige herremand anvendte. Snarere tværtimod!

Jeppes kors og degnens fryd — Nille.

Det kgl. Teaters fine Holberg-skuespiller *Elith Foss* sætter Jeppe på Bjerget i scene for Andels-Teatret, og som Jeppe får man *Valsø Holm* at se. *Gerda Flagstad* skal føre krabasken som Nille, og i de øvrige roller medvirker gode kendinge af Andels-Teatrets publikum som *Bent Bentsen*, *Elo Wittkower* og *Jørgen Langebæk*.

Der er premiere i Kalundborg den 28. august. Fjorten dage senere, den 11. september, har Andels-Teatret premiere på *Henrik Ibsens* berømte drama *Gengangere*. Det bliver i Nykøbing F. Dette drama skal vi nærmere omtale i næste nummer af *Samvirke*.

Det kan Jeppe Baron bruge. Her er ingen Nille til at tælle genstandene. Skål!

af Guy de Maupassant

MANDSLIST og KVINDESIND

DERES bekendtskab var endnu af særdeles ny dato. Det var først deres andet støvnemøde. De sagde ikke så forfærdelig meget til hinanden, mens de vandrede rundt i byens park. At sætte sig på en af de mange bænke kunne der ikke være tale om på grund af det dårlige vejr. Derfor tog den unge mand omsider mod til sig og spurgte:

— De har vel ikke lyst til at gå hen på et konditori og få en lille forfriskning, Madelaine?

— Tak, jeg er skam ikke spor sulten!

— Ja... det var jo ikke udelukkende for at spise... jeg tænkte...

— Nej tak... jeg er heller ikke tørstig!

Maurice tav nogle minutter, så samlede han igen alt sit mandsmod og spurgte:

— Hør, frøken Madelaine... De spiller vel ikke skak?

— Skak — naturligvis spiller jeg skak, forsikrede den unge pige temmelig ivrigt. Hvorfor spørger De?

— Nå ja... jeg mener — det vil sige... forstår De, jeg holder meget af skak, og så tænkte jeg, om De måske på grund af det dårlige vejr — måske ville gå med op hos mig og spille et parti...

— Maurice! sagde den unge pige strengt

— jeg må sige, De har ikke særlig høje tanker om mig!

— For Guds skyld, misforstå mig ikke, ivrede Maurice — intet ville være mig mere imod end at fornærme Dem... jeg tænkte jo blot — sådan i al ærbarhed og uden den ringeste bagtanke! Jeg skal heller ikke oftere stille Dem et lignende forslag!

Hans sidste ord klang lidt barsk og krænket. Og der fulgte flere sekunders dyb tavshed.

— Nu må De ikke føle Dem fornærmet, sagde den unge pige endelig — men... jeg mener, hvad vil Deres værtinde sige?

— Min værtinde? udbrød Maurice — hvad skulle hun dog have imod, at jeg inviterede en fin dannet ung dame...

Pause.

— Og De vil virkelig opføre Dem smukt, ikke forsøge at kysse mig — kun spille skak?

— Naturligvis! jublede Maurice. Det sværger jeg.

Så fulgte hun ham.

Hun smurte mad med leverpølse, og dertil drak de en flaske rødvin.

Allerede ved det andet glas var de kommet til at sidde temmelig nær hinanden. Maurice sitrede med næsefløjene og stjal det første kys.

Lidt senere sagde hun:

— Jamen, Maurice, vi skulle jo spille skak.

Maurice så ned på gulvtæppet... — Madelaine... du må ikke blive vred — jeg har en tilståelse at gøre dig: jeg kan overhovedet ikke spille skak!

— Nu har jeg aldrig hørt så galt — du har altså lokket mig herop under falske forudsætninger!

— Hvad betyder det altsammen? Jeg mener det jo ærligt — og jeg holder så meget af dig, Madelaine.

Men det varede noget, inden det lykkedes ham at berolige hende. Og så fulgte han hende hjem.

— Søde, lille Madelaine, kommer du så igen i morgen og besøger mig? spurgte han ved afskeden.

— For at du igen kunne lave svindel? svarede hun skælmisk.

— Nej, nej, tværtimod, elskede — du må lære mig at spille skak, sagde Maurice.

— Skak? hviskede den elskede. — Skak kender jeg desværre ikke spor til!

TEGNING: HAGSTED

— Deres bekendtskab var af særdeles ny dato.

Hvad højskolen synger

Er Højskolesangbogen efterhånden ved at blive for gammeldags? Det er højskolelærer *Poul Dam*, der provokerer dette spørgsmål frem. Han har foretaget en række statistiske undersøgelser vedrørende indholdet i Højskolesangbogen og i en række andre meget benyttede danske sangbøger, og er bl. a. nået til erkendelse af, at mindre end fem procent af Højskolesangbogens indhold stammer fra de nuværende højskoleelevers egen levetid — knap femten procent er skrevet i de foregående 30—35 år, altså i forældregenerationens tid, og godt tyve procent stammer fra den ældste nulevende generations barndom og ungdom. *Halvdelen af Højskolesangbogens*

sange er skrevet for mere end hundrede år siden.

Til sammenligning kan her tjene, at generationen fra 1860 til 1900 optager halvdelen af *Arbejdersangbogen*, en fjerdedel af *De Unges Sangbog* og en syvendel af *Højskolesangbogen*.

Poul Dam gør samtidig opmærksom på, hvor svært det er i Højskolesangbogen at finde sange, der passer til foredrag om den personlige frihed, som vi i dag forstår denne, og til foredrag af mere praktisk-socialt tilnit. Folkelivet synes, ifølge Højskolesangbogen, at være standstøt omkring 1915. Og byernes unge, der søger højskolen, savner sange om deres eget miljø. Man synger med Aakjær bestandig om livet på landet, og derved „vil tilværelsen i byen, som over halvdelen af folket er henvist til, ved en ganske simpel kontrastvirkning forekomme ekstra grå og trist“.

Når maskinen „tænker“ for os

Det er synd, at Uffe Geertsens omtale af den svenske oversættelse af amerikaneren *Norbert Wieners* bog *Human Use of Human Being* (Materia, Maskiner, Människor) er blevet anbragt på den mest afsides plads i det sidste nummer af Askovtidsskriftet *Dansk Udsyn* og sat med trykkeriets mindste bogstaver — for det er så afgjort nummerets interessanteste artikel! Den kamp, der siden den industrielle revolutions dage har stået mellem mennesket og maskinen, er i vore dage gået ind i en helt ny fase. Der er ikke mere bare tale om, at maskinen erstatter det arbejdsredskab, man hidtil har anvendt, og således måske til en vis grad også overflødiggør den menneskehånd, der hidtil har holdt om redskabet. I dag gælder det, at maskinen i stadig videre udstrækning sætter menneskeånden ud af spillet. Man har nu maskiner, der ikke blot rent automatisk kan udføre de sindrigste operationer, men som også kan oplæres til stadig mere hensigtsmæssige præstationer. Den tilsyneladende „tænkende“ maskine er en realitet — omend udtrykket „tænkende“ ikke er helt heldigt —, og der er teknisk intet i vejen for, at man kunne lave en maskine, som kan spille skak!

Maskinerne forbliver naturligvis maskiner, hvor meget de end lærer at „tænke“ og „huske“, men ikke des mindre kan studiet af maskinerne dog være af betydning for studiet af mennesket, idet det viser sig, at det levende væsens væremåde og en del af de nye maskiners måde at virke på er fuldstændig ens.

Når man kan konstruere en maskine, som er i stand til at vurdere stillingen i et skakspil, ligger det nær at tænke på, at sådanne beregningsmaskiner også vil kunne finde anvendelse *politisk* og *militært* — også her drejer det sig om en slags skaktræk. *Det hævdes i øvrigt, at en sådan militær beregningsmaskine var i virksomhed og blev udslaggivende, da Amerika skulle afgøre, om McArthur skulle hjemkaldes fra Korea, eller om man skulle åbne den totale krig mod Kina!*

Rent bortset fra de forfærdelige virkninger, en fejlregning, fremkaldt ved et „teknisk uheld“, i sådanne tilfælde vil kunne få, rummer alle såkaldte „tænkende“ beregningsmaskiner anvendt til sådanne opgaver enorme farer, fordi de træffer deres „beslutninger“ mekanisk og ansvarsløst. Men hvor *mennesket* fungerer som en maskine, er situationen ikke meget bedre, skriver *Norbert Wiener*. Det betyder da kun lidt, at råmateriale er kød og blod. „Det, der anvendes som en maskindel, er en maskindel.“

til arbejde og sport

Vaskeægte og sanforbehandlet skjorte, dessin 2270.

Skjorten er kitfarvet og har 2 brystlommer med klap og springfold og stivere i flippen.

Str. 36-45

23,50

Fås også petrolfarvet, dessin 2269, ligeledes med 2 brystlommer og stivere i flippen.

Str. 36-45

23,50

-ET

PRODUKT

Forlæng sommeren

September er den rigtige måned for en rejse til Syden. Klimaet er det dejligste og sommerligste, frugter er fremme i en overvældende mængde, blomster står overalt i skønt flor.

Derfor arrangerer *Samvirke* to Italien-rejser i september. Den ene går dybt i Italiens støvle, til Rom, Napoli og Capri, mens den anden rejse gælder Rivieraen.

Begge rejser byder på et væld af oplevelser og uforglemmelige indtryk, og det gælder for begge, at der allerede har indtegnet sig så mange deltagere, at rejsernes gennemførelse er garanteret.

Rejsen til Rom—Napoli—Capri—Firenze
15. september. 11 dage. 685 kr.

For denne rejse har *Samvirke* i år lagt et nyt program, der i forhold til tidligere rejser betyder *mere* for de samme penge. I Rom byder programmet på rundture og omvisninger til alle historiske seværdigheder foruden udflugter i byens maleriske omegn. Fra Napoli foretages udflugt til Pompeji, og en anden heldagsudflugt har Capri som mål. I Firenze arrangeres rundtur og omvisning i denne måske Italiens skønneste renaissanceby.

Rejsen til Rivieraen
15. september. 12 dage. 535 kr.

I et dejligt feriehus i Bordighera med malerisk udsigt over Rivieraen bor deltagerne i *Samvirkes* rejse og foretager herfra udflugter til Nizza og op i bjergene på grænsen mellem Frankrig og Italien. En række af Rivieraens dejligste byer ligger i Bordigheras umiddelbare nærhed og er let at nå ved hjælp af de lokale trafikmidler.

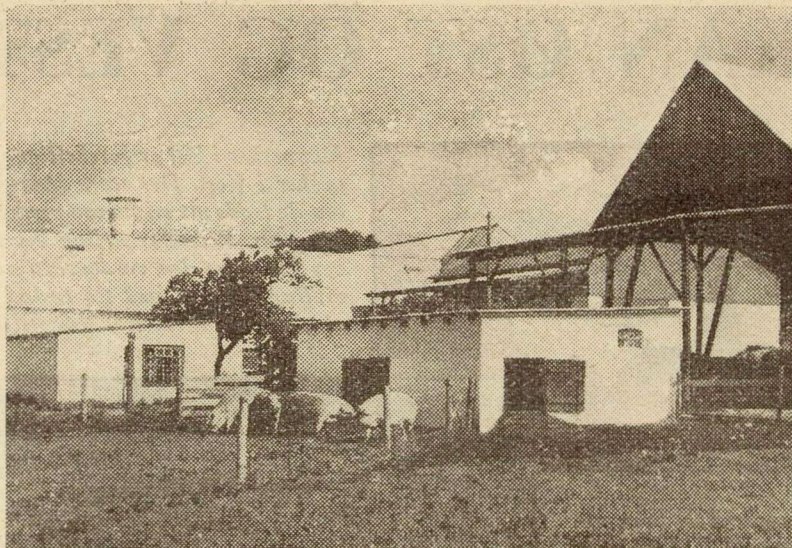
Detaljerne i disse to gode rejser fremgår af *Samvirkes* rejseprogram, der kan bestilles tilsendt gennem brugsforeningerne eller direkte fra *Samvirkes* kontor. Indmeldelse til rejserne sker ved skriftlig eller personlig henvendelse til *Samvirkes* kontor, Njalsgade 15, København S.

Konfirmandernes Riviera-rejse

Rejsen den 17. oktober er så godt som fuldttegnet, mens der er god plads til yderligere deltagere på rejsen den 10. oktober.

Deltagelse i konfirmandrejserne koster 365 kr., hvortil kommer rejsen til og fra Gedser. Alle, der kører med fra København, får rejsen København—Gedser med betydelig rabat.

Indtegning til konfirmandrejserne foregår skriftligt eller personligt på *Samvirkes* kontor, hvorfra rejsens program kan fås.

For tredje gang bruger jeg DURISOL til nybygninger og forbedringer af min ejendom

- det siger da noget om mine gode erfaringer og min ubetingede tillid til dette bygningsmateriale -

3 gange i løbet af 5 år har gdr. J. M. Jensen bygget med Durisol - det er brugt i lejer, ydermure og lofter.

Resultatet er:
Bedre sundhed, lavere foderforbrug, kortere produktionstid for et slagterisvin, ingen bygningsvedligeholdelser.

udtaler gdr. J. M. Jensen, Gudumholm, der iøvrigt har følgende gode råd at give:

Det er en så god forretning at få sine stalde isoleret og ventileret, at jeg kan råde alle, der har dårlige, fugtige bygninger, til snarest at få dem sat i stand. Der er simpelthen ingen pengeanbringelse, der kan afdrages og forrentes så godt og hurtigt, som den, der sættes i bygninger med god isolering og ventilation. - Jeg kan skrive under på, at de mange anbefalinger, Durisol får som bygge- og isoleringsmateriale, er 100 pct. reelle!

J. M. JENSEN.

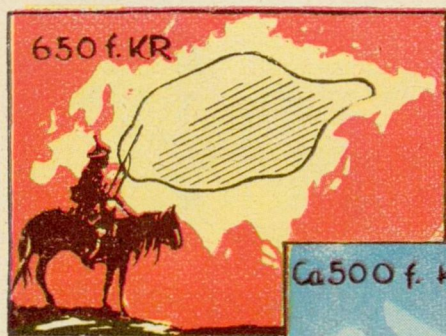
DURISOL er upåvirkelig af vejrliget.
Skriv efter vore brochurer -

Durisol

Landbrugsbyggeri
Parcelhuse
Fabriker
Værksteder

NØRRÉSUNDBY
Telefon 6165 — 6250

KAN ØST OG VEST DA ALDRIG

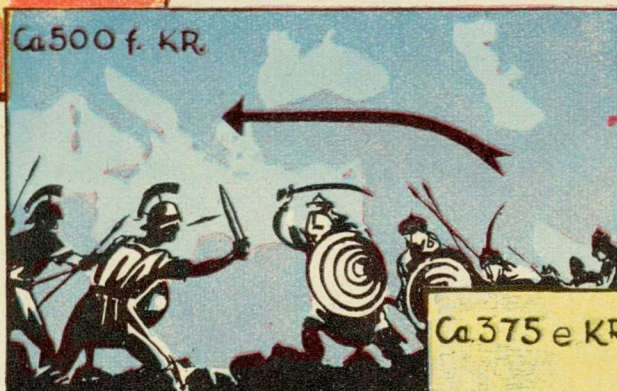
Mennesker i Øst er forskellige fra mennesker i Vest. Det store spørgsmål er, om de trods alt vil kunne mødes på fredelig vis. Redaktør Erling Norlev prøver her at se den verdenshistoriske udvikling gennem små tre tusind år i lys af disse menneskelige forskelligheder.

Man kan ved at slå op i en verdenshistorie komme til et resultat stik modsat det, som Toynbee har fundet, hvad angår militære angreb. Under denne anden synsvinkel er det Vesten, der til stadighed har været udsat for Østens angreb.

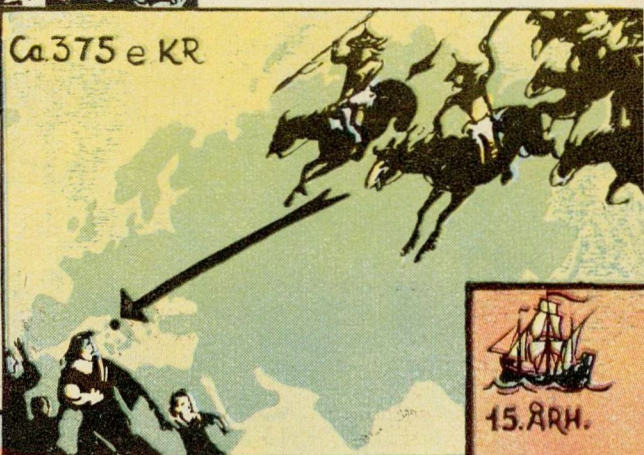
Spørger man så, hvorfor Øst og Vest atter og atter er tørnet sammen, falder den engelske digter Rudyard Kiplings berømt maksime „Øst er Øst, og Vest er Vest, to kan aldrig mødes“, umiddelbart en tung tung. Og det kan hændes, at man vil blive anset for at undersøge denne lidt flotte affærdige af problemerne nøjere kommer til den overbevisning, at der mellem Øst og Vest ikke bare er tale om interessenmodsatte problemer, men om mennesker af vidt forskellig natur.

Den europæiske kultur begyndte, som

Steppefolkene hørte oprindeligt til på det skraverede område. Derfra bredte de sig vestpå til Rusland og Tyrkiet. Araberne stammer ikke fra denne vandring, men de har steppefolkernes mentalitet.

Omkring år 500 f. Kr. går perserne over Bosphorus, men standses af grækerne i en række voldsomme og blodige sø- og landkampe.

Hunnerne bryder frem fra de indre asiatiske stepper og går tværs gennem Europa helt ned til Rom. Deres høvding var Attila, om hvem sagdes, at »i hans fodspor voksede intet græs«. Vore dages ungare stammer direkte fra denne invasion.

De muhamedanske opdagelsesrejser v

I disse år, hvor hele den vestlige verden slutter sig stadig tættere sammen i frygt for, hvad Østen eventuelt kan have i sinde, og hvor den almindelige opfattelse blandt og mand imellem er, at Vesten er fordragelighedens og fredsviljens bastion, har det naturligvis måttet vække den allerstørste opmærksomhed, at så fremtrædende en historiker og kulturfilosof som englænderen, professor Arnold

J. Toynbee i bogen *Verden og Vesterlandet* (omtalt i *Samvirket* nr. 3 i år) påviser, hvorledes Vesten i århundredernes løb atter og atter har angrebet Østen. Toynbee skriver direkte, at om Vesten i dag føler en utryghed ved Rusland og Kina, så er der her tale om et helt nyt kapitel i historien, som først begyndte ved afslutningen af den anden verdenskrig!

Nu kan selvsagt ingen afdisputere Toynbee, at Vesten i disse og hine krige har været initiativtageren, hvad angår krigshandlingernes begyndelse. — Men man kan naturligvis spørge, om de konflikter, Toynbee drager frem, nu også er tydet rigtigt, d.v.s. sat i det rette historiske perspektiv, og man kan især spørge, om betragtningen af blot ca. 350 års historie er nok til at drage så vidtrækkende slutninger, som Toynbee gør.

Toynbee har siden bogens fremkomst

Den muhamedanske religion optænder araberne til hellig krig mod de vantro, og de går igennem Nordafrika, op gennem Spanien, hvor deres indflydelse er tydelig i dag, og standses i Sydfrankrig.

været udsat for adskillig kritik fra andre historikeres side. Han er også blevet angrebet for direkte at have forvansket historien. En kollega til ham har således udgivet et skrift direkte rettet mod Toynbee og hans tydning af historien. Skriftet bærer titlen *Løgnen om Vesten*.

Sådan kan de samme historiske kendsgerninger fortolkes. Og hvorom alting er:

alle ved fra deres skolelærdom, i Grækenland. Oldtidens grækere „opfandt“ matematikken og det, der nu går under betegnelse videnskaben. De „opfandt“ også demokratiske og forskellige moderne principper: afstemning om vigtige spørgsmål, borgernes liggeret . . .

Grækerne var (og er stadig) et søfarer og et agerdyrkende, fastboende folk

RÆKKE HINANDEN HÅNDEN?

erd. Hos sådanne folk skabes et særligt lys. Havet betyder forbindelse med andre folk, handel — og relativ sikkerhed mod krigersk invasion. Handel betyder udveksling af ideer med andre. Det hele sammen lægger grunden for en rummelig venskabelse. „Liberal“, ville vi måske sige i dag.

Hvad der gjaldt oldtidens grækere, gælder også hele Vesteuropa. Vesteuropæerne søfarende og dog fastboende folk. Det

brømme på den asiatiske landmasse, og det meste af denne landmasse består af umådelige, flade stepper, sletter og ørkener.

Her har boet mennesker lige så længe som andre steder. Men de boede på en anden måde end i Grækenland. De var nomader, vandrede omkring mellem de endeløse horisonter og blev kun så længe på et sted, som det kunne yde dem føde.

De levede sammen i små stammer, der

ustandselig måtte være på vagt overfor den barske natur og andre stammer. Det enkelte medlem af stammen var et hjul i maskineriet. Hvis stammen blev borte for ham, var han fortabt. Han ville dø af tørst, sult eller ved sværdet.

Derfor var en sådan stamme en fasttømret enhed under høvdingens lederskab, og høvdingen var enerådende over sine folks liv og velfærd. Folkene på deres side vænnedes i århundreder og årtusinder til at se hen til lederen som tilværelsens trygge tyngdepunkt. De vænnedes til en slags diktatur.

Steppefolkernes fremstød

Steppefolkene holder til på et område begrænset af Tibets bjerge og den nordkinesiske mur. Kina f. eks. har haft den ene invasion efter den anden fra steppefolkernes side. Mongolerne har erobret Kina og dannet dynastier. De er også flere gange trængt ind nordfra i Indien. „Stor-mogulerne“ var mongolske herskere i Indien. De underlagde sig det nuværende Rusland. De erobrede det nuværende Tyrkiet og trængte senere derfra så langt frem som til Wien. Gang på gang er de således fejlet hen over de fastboendes område. Deres vandring og erobring kan sammenlignes med vikingetidens — blot var de i større målestok, og — modsat vikingerne — lykkedes det dem sjældent at gå op i de erobrede landes kultur.

Det er ejendommeligt at se, hvordan dette gør sig gældende lige op til vore dage. Endog den nuværende regering i Kina har haft sin væsentlige basis nordpå. Hvor meget eller hvor lidt man skal lægge ind i dette, kan man jo så strides om, men det er en kendsgerning, at der

I dag har steppefolkene bredt sig ind i Vesteuropa endnu en gang. De dominerer Kina og skaber stærk uro i Sydøstasien.

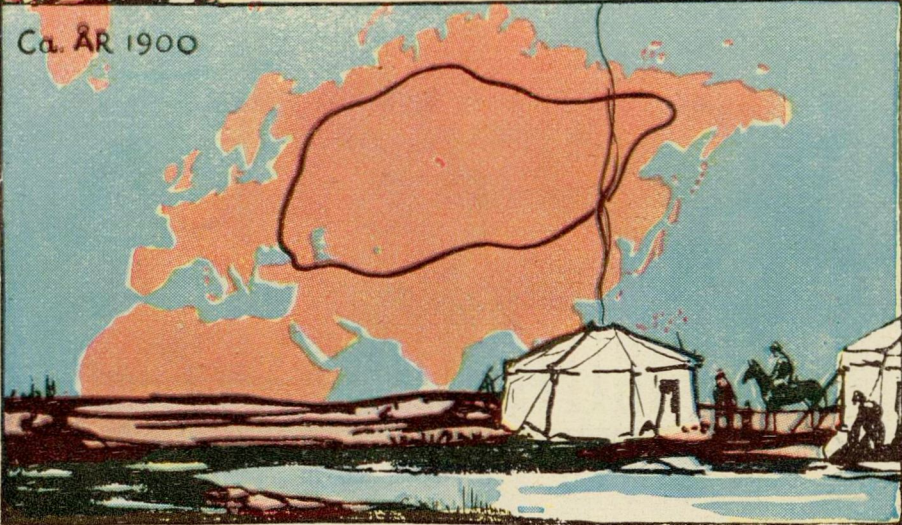

de oversvømmer Balkan og standses først ved den østfra lå blandt andet bagved de store

er i kraft af disse to ting, at der i dag er noget, som hedder USA. Der er ingen væsensforskelle mellem amerikansk civilisation og vor egen.

På den barske steppe

Hvem er det da, der ikke ligner? Det er steppefolkernes beboere. Se på et kort over Asien og Europa. Europa ligger som en smal

Et halvt årtusind går hen: Omkring år 1900 er steppefolkene begrænset til det område, som de holdt for mange hundrede år siden.

har ikke været nogen regering i de sidste 4000 år i Kina, som har vovet den totale omvæltning i kinesiske traditioner, der i dag er ved at blive gennemført.

Kampen mellem Øst og Vest i dag er en kamp mellem disse to slags mennesker, som trods århundreders udvikling stadig ikke kan løbe fra fortidens arv. Og den kamp har stået på i næsten 2500 år.

Hvis man ud fra denne tankegang følger historiens forløb og trækker grænse-linierne mellem de to slags folk i hvert århundrede, viser der sig en mærkelig ting: *Det er altid steppefolkene, der har angrebet søfarerne og er trængt ind på deres territorium. Søfarerne har vel til gengæld senere trængt dem tilbage igen, men har aldrig foretaget erobringer i samme målestok og af samme varighed som de andre.*

De forskellige store fremstød er vist i „tegneserien“ på midtsiderne.

Verdenskrigene er borgerkrige

Denne særlige linie i historien fremhæves af den vidtberejste etnograf, prins Peter af Grækenland, i en bog *Det evige Spørgsmål*, der udkom for et par år siden. Man spørger uvilkårligt: Jamen, hvad med alle de europæiske krige, f. eks. de to verdenskrige, der dog begge startede i Europa. Tæller de slet ikke med?

Verdenskrigene og de andre krige mellem de søfarende og fastboende folk må ud fra den her anlagte synsvinkel betragtes som en blodig konkurrence om, hvem der skal dominere inden for deres eget område. Men disse krige er trods al voldsomhed ikke nær af samme verdenshistoriske betydning som sammenstødene mellem Øst og Vest.

Man kan bare se, hvilken betydning der ubevidst tillægges de forskellige krige i historiefortællingen. Mellem steppefolkene f. eks. fandt der i det 14. århundrede et frygteligt slag sted med høvdingen *Timur Lenk* på den ene side (det var ham, der bl. a. ved at underlægge sig storhertugdømmet Moskva bragte Rusland afgørende ind under steppefolkernes område) og høvdingen *Tokhtamish* på den anden. Efter slaget lå over 100.000 døde på valpladsen. *Men man kender ikke engang stedet for dette slag.* Det er verdenshistorisk set af ringe betydning, fordi det blot var krig mellem steppefolkene indbyrdes. Slaget ved *Thermopylæ* derimod, hvor grækerne standsede perserne, huskes den dag i dag. Ved den lejlighed faldt der ialt — 192 mand!

Det er, hvor Øst og Vest direkte står overfor hinanden uden „stødpudester“, at de alvorlige sammenstød sker, som bestemmer historiens gang. Og i dag står Øst og Vest i direkte berøring, på flere punkter end nogensinde før i historien, og på alle disse punkter er der uro: Berlin, Wien, Triest, den nordgræske grænse, den indiske nordgrænse, Korea, Indokina.

Situationen før den anden verdenskrig var den, at Tyskland og Japan lå som stødpuder mellem de store folkemasser fra stepperne og de store folkesamfundenes lande. Disse stødpuder er i dag væk. Situationen er omtrent den samme, som da Tyrkerne for 500 år siden stod ved Wien — dog med den undtagelse, at der i dag eksisterer et Forenede Stater.

Vi har eet at gøre: Vente!

Vil det så nødvendigvis komme til krig mellem Øst og Vest, fordi de to slags folk således direkte rører ved hinanden? Nej, ikke nødvendigvis. Det, der er sket i Rusland siden revolutionen, er trods alt en udvikling, hvorunder russerne ubevidst søger at indrette sig ligesom vesteuropæerne. De industrialiserer på kraft, og medens agerdyrkning og søfart aldrig har ligget for steppefolkene, er det mærkeligt at se, hvordan industrialiseringen let går hånd i hånd med deres mentalitet. Man har således i Afghanistan kunnet se store bomuldsfabrikker bogstavelig talt omgivet af sorte filtte. I disse telte levede nomaderne deres gamle, rodløse tilværelse, men om dagen arbejdede de som fabriksarbejdere. De stadige omflytninger skete altså her inden for et begrænset landområde.

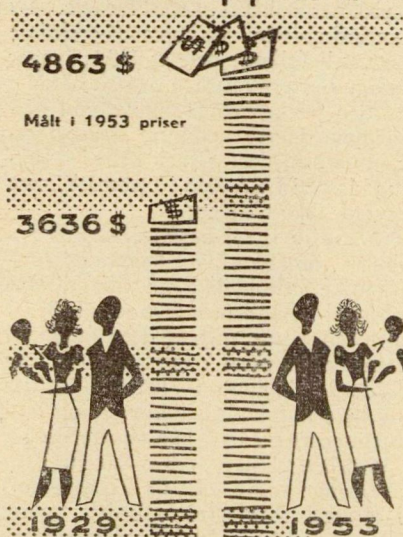
Men hvad kan Vest gøre for at undgå en ødelæggende krig? Rimeligvis: *vente tålmodigt*, udvise langmodighed, og så for resten håbe, at steppefolkene er mere interesseret i at føre deres industrialiseringsplaner frem end i at begive sig ud på yderligere erobringer.

Frisk og skummende

De skulle prøve den nye REGINA den er herligt forfriskende, den skummer stærkt og så er prisen lav: stor tube hvid eller grøn REGINA kr. 1,40

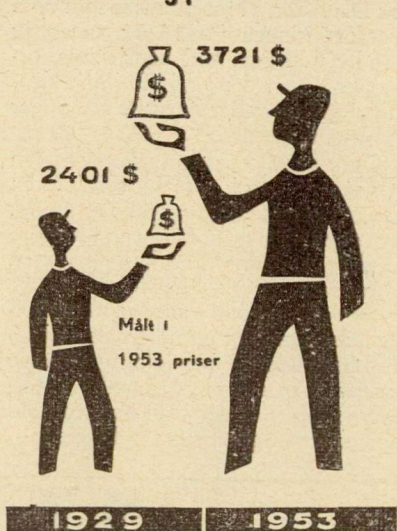
Det betaler sig at købe i BRUGSEN

**Gennemsnitsfamiliens realløn:
En trediedel op på 25 år**

OPGANGEN i den amerikanske gennemsnitsfamilies realløn vises på tegningen, hvor købekraften er udtrykt i 1953-dollars. Mens antallet af familier i USA mellem 1929 og 1953 kun voksede med 43 pct. — nemlig fra 35,5 mill. til 51 mill. — steg disse familiers samlede realindkomst til gengæld med 92 pct. fra 129,1 milliarder dollars til 248 milliarder dollars, og resultatet blev en 33 pct.s forbedring af gennemsnitslevetoden.

**Fabriksarbejdernes gennemsnitsløn:
Real forbedring på 55% siden 1929**

EN ENDNU TYDELIGERE ILLUSTRATION til væksten i den amerikanske levestandard er denne tegning, som viser gennemsnitslønnen målt i 1953-dollars for arbejderne i USAs fabriksindustri i de to nævnte år. På trods af prisstigningerne i forbindelse med Korea-krigen er arbejderne gennemsnitlige realløn pr. uge alene siden 1950 øget med næsten 7 pct. — fra 66 dollars til 70,5 dollars i februar i år — ligeledes målt i 1953-priser.

**Færre fattige, flere
middelstandsfamilier og rige:**

OM DEN MERE LIGELIGE FORDELING af indtægterne i USA gennem de sidste 6 år fortæller tegningen herover, hvor familierne er spaltet op i tre indkomstklasser, udtrykt ved figurerne, mens de anførte procenter viser hver classes andel af samtlige familier i årene 1947 og 1953. Løjnfaldende er navnlig den hastige forholdsmæssige vækst i den amerikanske middelstand, og ud fra en anden opdeling af indtægterne kommer man for resten til det resultat, at halvdelen af familierne nu tjener over 4000 dollars årligt, mens kun fjerdeparten for 6 år siden lå over denne indtægt. I de anførte tal er ikke medregnet landbofamilierne, som imidlertid svarer til under en femtedel af USAs folketal.

USAs LEVENIVEAU

et barometer for vore egne vilkår

For hele den vestlige verdens levestandard — Danmarks inklusive — har intet lands økonomi større betydning end USAs: Falder efterspørgselen i det nordamerikanske samfund, f. eks. på grund af en formindskelse af folks købelyst og øget arbejdsløshed, vil det meget hurtigt — via den internationale handel — give sig udslag i en nedsettelse af den økonomiske aktivitet i den øvrige verden. Ikke alene vil nemlig faldende indtægter i USA i sig selv medføre en mindre efterspørgsel efter udenlandske varer, men hertil kommer, at den europæiske dollareksport yderligere kan blive hemmet af beskyttelsesforanstaltninger til fordel for arbejdsløshedsramte amerikanske erhverv, rettet mod konkurrerende varer fra Europa.

Selv om det måske ikke går direkte ud over netop danske varer, kan vi komme til at mærke følgerne lige smerteligt, fordi der indtræder forstyrrelser

i hele verdenshandelens og produktions kredsløb. Altså i egen interesse må vi håbe på det bedste for det amerikanske levestandard.

Også af en anden grund bør vi med opmærksomme øjne iagttage den amerikanske økonomi, idet nemlig USA-borgerens høje levestandard viser os, hvad der kan opnås gennem en stadig forbedring af produktiviteten, d. v. s. arbejdsresultatet pr. arbejdstime. De goder, den amerikanske gennemsnitsfamilie af i dag nyder, ville slet ikke have været mulige, om ikke produktionen inden for alle erhverv år for år var blevet mere og mere effektiv, ikke alene i kraft af større arbejdsindsats, men også bedre planlægning og mekanisering. Oven i købet holder amerikanske arbejdere stort set fri om lørdagen, medmindre de får en rent fantastisk overarbejdsbetaling — som for resten ikke afskrækker arbejdsgiverne fra alligevel at producere i stort omfang

ved overarbejde! (Så det må altså kunne betale sig.) Men til trods for den normale fem dages arbejdsuge tjener den amerikanske industriarbejder i gennemsnit en ugeløn, der f. eks. i efteråret 1953 blev opgjort til 71,73 dollars, d. v. s. efter den officielle dollarkurs på 6,92 ikke mindre end 500 kroner om ugen.

Dog er dollarens købekraft betydelig mindre i USA end i Danmark, i gennemsnit næppe mere end 2—3 kroner, men alligevel kan den amerikanske arbejder for sin timeløn købe langt større mængder af almindelige forbrugsvarer end den danske. Til belysning heraf har *Samvirke* udarbejdet en oversigt (givet på næste side), beregnet på basis af gennemsnitlige danske og amerikanske detailpriser og timefortjenester i industrien i efteråret 1953.

Oversigten giver ikke den endelige sandhed om forholdet mellem den danske og amerikanske arbejders levestan-

dard — rent bortset fra, at forbrugets sammensætning ikke er ens i de to lande. Først og fremmest har den amerikanske borger ikke den sikkerhed i ryg-

Timelønnens værdi, Danmark USA	Timeløn:	Timeløn:
når den omsættes i:	380 øre	179 cents
Havregryn	2558 gr.	6051 gr.
Franskbrød	2533 gr.	4833 gr.
Oksekød (højreb) ..	633 gr.	1163 gr.
Smør	532 gr.	1016 gr.
Sødmælk	7,2 ltr.	8,5 ltr.
Æg	11 stk.	29 stk.
Kartofler	11,5 kg	17,8 kg
Margarine	1159 gr.	2725 gr.
Svinefedt	1222 gr.	3235 gr.
Kaffe	215 gr.	888 gr.
Sukker	4176 gr.	7660 gr.

gen, som vore sociale goder har givet os herhjemme, og som er lige så vigtig en side af levestandarden som vareforbruget. Ganske vist har USA en slags „fol-

kepensionsforsikring“, ligesom hver enkelt stat har en forsikringsordning mod arbejdsløshed, men en sammenligning med tilsvarende hjemlige sociale ordninger falder afgjort ud til gunst for Danmark, så meget mere som også sygeforsikringen i USA er væsentlig mindre udbygget end herhjemme, organiseret som den er i frivillige sammenslutninger eller i private ordninger i virksomhederne.

Også huslejemæssigt synes fordelene at være på dansk side — selv om en konkret sammenligning ikke er mulig. At måle f. eks. månedslønnen i forhold til den gennemsnitlige husleje for en 4 værelses lejlighed har i sig selv ikke megen værdi, fordi spørgsmålet om lejlighedens kvalitet og udstyr derved lades helt ud af betragtning. Mange amerikanske arbejdere, navnlig i storbyerne, lever under usle boligforhold og betaler alligevel reelt en højere hus-

leje end den jævne dansker. En i amerikanske forhold meget kyndig dansker har udtrykt det på den måde, at mens en dollar i købeværdi over for en bil er 10 kroner værd, er den kun 1 krone værd, når den skal „købe“ husleje. Selv om forholdet måske kun er så grelt i de tættest befolkede dele af USA, tynder boligudgifterne næsten overalt hårdere på den jævne mands budget end herhjemme. Hertil kommer, at arbejderfamiliernes møbler sjældent er i samme klasse i USA som i Danmark, men absolut ikke billigere.

Naturligvis må også tøj, sko og andre vareområder, hvor danske og amerikanske forhold ikke kan stilles direkte op mod hinanden, inddrages i billedet af levestandarden, men på dette punkt vil sammenligningen i det store og hele falde ud til gunst for USA. Tekstiler og ikke mindst de allernyeste og herhjemme meget dyre kunststoffer ligger i et så lavt prislæg, at man selv for danske penge (omvekslet til den dyre dollar) opnår forbløffende fordele, og det samme gælder elektrisk køkkenudstyr.

Alle minusser og plusser taget i betragtning er det åbenlyst, at den amerikanske levestandard rangerer betydeligt over vor egen, i hvert fald når talen er om den jævne families forbrug. Det modsatte kan siges om det mere luksusbetonede forbrug, der ikke produceres på samlebånd, men må specialfremstilles, hvilket koster forholdsvis mere end her.

Den højere levestandard i USA bør ikke vække vor misundelse, men vi kan tage den som et fingerpeg om de resultater, der kan nås gennem øget produktivitet; og vi må heller ikke glemme, at verden af i dag er så lille, at et højt velstandsniveau i et enkelt stort land kan brede sig som ringe i vandet og gavne os alle.

★ ★ ★

VI HAR MEGET AT TAKKE DANMARK FOR - sagde Pakistans udenrigsminister *Zafrulla Khan* under sit besøg i København for nylig. Ministeren, der tidligere har gæstet landet, understregede den betydning, den danske andelsbevægelse har haft for Kooperationen i Pakistan, blandt andet har den været et mønster for opbygningen af landbrugets kreditvæsen.

TO ANDELSELSKABER I SAMARBEJDE. *Øernes Andelselskab for Indkøb af Foderstoffer* har i samarbejde med fiskernes salgforening *Dansk Andelsfisk* påbegyndt opførelsen af en fiskemøllefabrik på Bornholm. Fabrikken, der ventes færdig til efteråret, skal ledes af Dansk Andelsfisk, mens *Øernes Andelselskab* indskyder kapital og af-tager de færdige produkter. Man regner med at producere fiskemel med meget lavt fedtindhold.

JUBILÆER. 80 år: *Ollerup Brugsforening*, den 1. september. 50 år: *Lindå Balle Brugsforening*, den 1. september.

- de
rigtige
børne-
strømper

Stafet junior

- uld og perlon garanterer slidstyrken
Stafet junior fås i farverne bordeaux
og marine med flotte mønstre.
3/1007. str. 5-9. Str. 7 6,15

-ET PRODUKT

Forligsmandens sekretær, kontorchef Drachmann, i midten, med de to organisationers svar på forligsmandens mæglingsforslag. Til venstre sekretær Magnus Simonsen fra Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening, til højre næstformanden i HK, Henry Gran.

Arbejdsfred i brugsforeningerne

Efter at forhandlinger har været ført, afbrudt, genoptaget og atter afbrudt, i løbet af fire måneder, opnåedes for nylig arbejdsfred i brugsforeningerne for de kommende to år, idet parterne: Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening (BA) og Handels- og Kontorfunktionærforbundet (HK) accepterede et af forligsmanden, landsdommer Herman stillet forslag til bilæggelse af uoverensstemmelserne.

Det holdt hårdt at nå så langt. En overgang så det endog ud til, at flertallet af brugsforeningerne skulle blive ramt af strejke, samtidig med, at de ville være uden varer, idet der også varsledes strejke i FDB for den del af det daglige arbejde, der angik leveringer til de strejkeramte brugsforeninger.

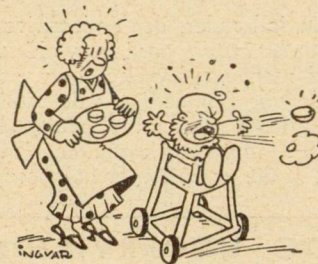
Handels- og Kontorfunktionærforbundet var oprindelig ikke interesseret i at stille ændringsforslag til de opsagte overenskomster med BA, før der var opnået enighed mellem hovedorganisationerne, hvis overenskomst er vejledende for andre. Ved den overenskomst, der i marts sluttedes ved forligsmandens hjælp, fik arbejderne ca. 25 kroner mere om måneden i løn. HKS krav til BA gik videre. Organisationen ønskede lønnen forøget med fra 43 til 79 kr. månedligt efter løntrin. Endvidere skulle arbejdstiden nedsættes, og der rejstes krav, som efter BAs opfattelse var indblanding i foreningernes indre anliggender. BAs tilbud til HK var stærkt påvirket af den kendsgerning, at medhjælperne i brugsforeningerne nyder fordele, som andre butiksmedhjælpere ikke har, hvorfor brugsforeningerne af denne grund er hæmmet i konkurrencen med købmændene.

Den 23. maj forhandlede de to parter resultatløst, og derefter sendte HK første strejkevarsel. Så forsøgte De samvirkende Fagforbund sig som mægler og fik den 17. juni et møde i stand mellem parterne. Ved denne lejlighed forbedrede BA sit løntilbud, men da HK ikke gav indrømmelser på de for BA vigtige punkter, endte også dette møde resultatløst.

Så lod HK som led i en „nervekrig“ mod BA forlyde, at det andet og endelige strejkevarsel var afsendt. Det kom dog først den 1. juli, men forinden havde BA holdt sin årlige generalforsamling, hvis forhandlinger var præget af situationen. Da det andet strejkevarsel endelig forelå, var sagen moden til behandling hos forligsmanden, og denne tilkaldte parterne den 14. juli med det formål at finde et grundlag for et mæglingsforslag, som begge parter kunne tiltræde og anbefale deres medlemmer at vedtage. Forhandlingerne varede 13½ time, før et resultat forelå.

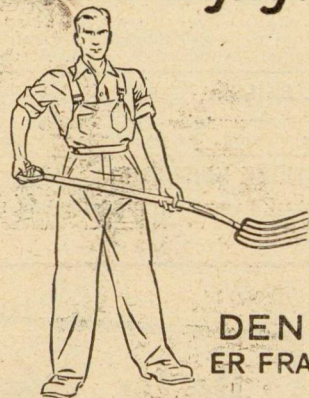
I sit mæglingsforslag berørte forligsmanden kun lønmæssige forhold. Der blev foreslået stigninger fra 30 til 45 kr. månedligt efter løntrin, herudover reguleredes en del tillæg, og det blev foreslået en række tekniske ændringer i overenskomsterne. Lærlingene fik tillagt fem kroner om måneden, og det blev godkendt, at lærlingeantallet som helhed kunne øges med 200. På dette punkt opnåede BA en indrømmelse, idet spørgsmålet om øget lærlingetilgang i brugsforeningerne hidtil havde været uløseligt i forhandlingerne med HK.

Sidst i juli vedtog de to organisationer mæglingsforslaget på ekstraordinære møder, og arbejdsfreden i brugsforeningerne var dermed sikret på nye lønmæssige vilkår for medhjælperne indtil marts 1956.

Han saa det straks!
Den Tvebak var ikke
fra C. K. i Aarhus.

Den er rigtig!

Zinck

GODT-HAAB

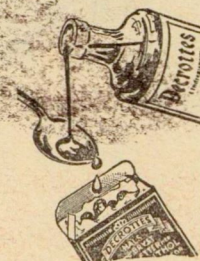
Kgl. dansk patent af 25. okt. 1904

DECROTTE'S hals- og brystsaft

et fremragende husmiddel, rigt på styrkende A-vitaminer — yndet af børn og voksne, uundværligt for rygere og talere.

DECROTTE'S hals- og brysttablet

er velsmagende og lindrende og kan fås overalt.

Fabrikken
DECROTTE'S

København F.
Tlf. Central 2613

Cyklist på afveje

En indsender, der underskriver sig *Motorløs cyklist*, gør i *Dansk Handelsblad* mange oplysninger over, at der trods vor jammerlige valutasisuation er stillet 4 mill. kr. til rådighed for FDB til import af knallerter. Han mener, at der er knallerter nok her i lan-

SØG UNDERVISNING OG UDDANNELSE

GYMNASTIKHØJSKOLEN ved Viborg. Højskole med lederuddannelse i gymnastik, boldspil og folkedans. Skolepl. sendes. Mads Nielsen.

KÆREHAVE landbrugsskole, Ringsted. 5, 6 og 9 mdr.s kursus fra novbr. Underv. i ny moderne maskinhal. Forb. t. landbohøjsk. Underst. kan søges. Plan og opl. v. P. Hjertholm.

KØNG FOLKEHØJSKOLE, Glamsbjerg, Fyn. - Skole for unge mænd og kvinder. Plan sendes. Arne Winther.

OLLERUP FOLKEHØJSKOLE, Fællesskole for mandl. og kvindl. elever fra novbr. til april og fra maj til aug. Understøttelse kan søges. Skoleplan sendes. H. Bredsdorff.

VALLEKILDE folkehøjskole i Odsherred. Alm. højskoleundervisning. Delingsføreruddannelse. Forskellig særundervisning. Jørgen Jessen, Vallekilde.

VESTBIRK HØJSKOLE (mell. Horsens og Silkeborg). Statsanerkendt væve- og musikafdeling. Skoleplan sendes til alle, der ønsker det. Silliam Bjerre.

det, og at de 4 mill. kr. kunne og burde være sparet.

Hertil skal bemærkes, at FDB hverken har modtaget bevilling til en import på 4 mill. kr. eller ansøgt om en sådan.

FDB har søgt en ganske beskeden bevilling. Og fået afslag.

For resten var der heller slet ikke tale om import af knallerter. Det drejede sig om motorer, som FDB selv ville montere på stel, indkøbt hos hjemlige fabrikker. Hvorfor?

Fordi det importerende firma ikke var i stand til at tilfredsstille efterspørgslen, således at FDB indimellem har måttet hjemtage motorer på de meget dyrere dollarkurser. En anden grund er faren for boykot. Det er ikke længe siden, FDBs leverandør af dynamolygter fra de private forhandlere inden for branchen fik et ultimatum, der stillede ham over for valget mellem at afbryde forbindelsen med FDB eller miste dem som kunder. Hvorefter han med beklagelse måtte melde „udsolgt“ til FDB. Tvunget af omstændighederne ansøgte FDB derefter om bevilling til en selvstændig import af dynamolygter. Og fik den. Det vil næppe forundre nogen, at FDB, belært af erfaringerne fra den slags overgreb, søger at sikre sig ved egen import.

Således forholder det sig altså med den krønike.

HVIS FISKERIET UDNYTTEDE ANDELS-IDEEN!

Fiskerne bør lære at udnytte andelsideen i større udstrækning, skriver *J. Garn-Andersen*, Esbjerg, i et indlæg til *Vestkysten* og fremhæver samtidig den betydning, andelsbevægelsen har haft for landbruget og brugsforeningsbevægelsen for forbrugerne. Videre omtales Andelsoliefabrikken i Esbjerg, der allerede har vist sig at være af uvurderlig betydning for fiskerne, som et eksempel for samarbejde også på andre områder. Den burde efterfølges af fiskernes egne fryserier, for netop i kraft af fryserierne er man i stand til at holde nogenlunde stabile priser på fisk. Også eksportvirksomheder og fiskernes egne indkøbsforeninger for specielle varer ville det være naturligt at danne på andelsbasis.

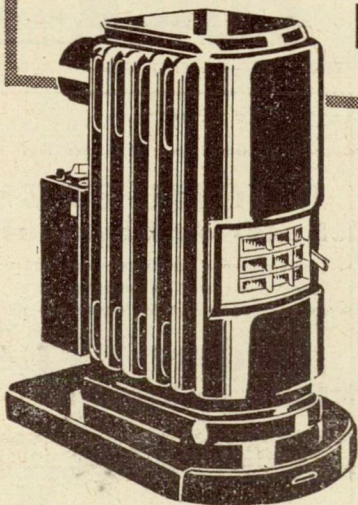
— Hvor mange filetfabrikker, eksportvirksomheder o. s. v. ligger der ikke her i Esbjerg, og hvor mange kuttere er der til at betjene dem? skriver indsenderen. — Hvis der her i Esbjerg er en eksportvirksomhed for hver fire kuttere, kan man så tale om naturlighed i forholdet mellem antal af kuttere og eksportvirksomheder? Det skulle jo være naturligt, at de fiskere, der erlægger arbejdet, også skal have fortjenesten. Er det så ikke på tide, at man slutter sig sammen og selv tjener de penge, man har arbejdet for?

Alt for mange, der skal tjene

At der er røre omkring problemet, fremgår også af en samtale, bladet *Vestjyden* på den nylig afholdte fiskeri-kongres har haft med en jysk fisker, som giver udtryk for samme ønske om et nærmere samarbejde på andelsbasis mellem fiskerne. Der er alt for mange udenforstående, der skal tjene penge på fiskerne, hedder det, og som eksempel nævnes, at en fangst, der gennem opkøbere sælges til København, i utallige tilfælde hos de københavnske fiskehandlere sælges med den tidobbelte fortjeneste.

Der hvor andelstanken har sejret, stabiliseres priserne mærkbart, understreger bladets hjemmelsmand. Bornholm er et eksempel herpå. Man står sammen derovre, mens man andre steder i landet tillader opkøbere at presse priserne nedad, blot fordi man bøjer sig for påstande om, at nu er netop den slags fisk faldet på de udenlandske markeder. Fiskeren nævner i denne forbindelse sin egen forening, hvor man har meddelt tyske opkøbere, der ville presse prisen ned, at hvis de ikke ville betale den gældende pris, blev der øjeblikkeligt lukket for leverancerne. Det hjalp omgående.

De får *dejlig varme*
helt uden besvær

med **RUBIN**
den oliefyrede kamin

Kaminen er renlig, hyggelig, lugtfri, støvfri og askefri — nem at passe, økonomisk i drift.

Den afbildede model I opvarmer 180 m³ og leveres i dybglans Ferro emaille for en pris af 900.- kr. excl. rør og opsætning.

Leveres gennem **BRUGSEN**, hvor brochurer og nærmere oplysninger fås.

Enkelt
og hensigts-
mæssigt

Det bruger man i Sverige

Hemmens Forskningsinstitut i Stockholm, der svarer til Statens Husholdningsråd her i landet, har udarbejdet en vandredstilling om hensigtsmæssig køkkenindretning og hensigtsmæssige køkkenredskaber, der på foranledning af handelsminister *Lis Groes* for nylig kom til København i forbindelse med den nordiske yrkeskolekongres.

Udstillingen omfattede et velindrettet køkken og mange forskellige køkkestykker, der ikke alene er praktiske, men samtidig så smukke og tiltalende, at man omgående får lyst til at arbejde med dem.

Billedet viser et tætsluttende låg af ildfast glas til stegepanden og en praktisk tang til at tage varme bageforme og ildfaste fade ud af ovnen med.

★ ★ ★ ★

EDDIKE- sylvning

1 snes asier, 4 l eddike, 2½ kg sukker, 50 g lang peber, 50 g hel peber, 50 g gul sennep, 15 små løg, 200 g rensede peberrod, lidt dild.

Asierne vaskes, skrælles (brug her til kartoffelskrælleren) og flækkes, udhules og drysses med en strøgen spiseskefuld salt pr. asie, de står til næste dag, hvorefter de aftørres i et klæde. Eddiken bringes i kog med sukkeret, krydderierne tilsættes, og asierne lægges i den kogende eddike, gryden tages af ilden og står til næste dag. Asierne tages op og lægges i en ren stenkrug, eddiken inddampes og hældes spilkogende over asierne, hvorefter der straks lægges pres på, så asierne er helt dækkede af eddiken. Har man dårlige opbevaringsforhold,

kan man, efter at eddiken er inddampet, tilsætte 1¼ g benzoesurt natron pr. l eddike, så er man sikker på, at asierne holder sig.

Jævnet pickles

1 l eddike, ½ kg sukker, 150 g hvedemel, 5 g karry, 5 g sennep, ¼ tsk. peber, 1½ g benzoesurt natron, 1 kg grønsager bestående af: små drueagurker, små grønne tomater, små løg, små grønne bønner, små karotter, ærter, blomkålsbuketer.

Grøntsagerne skæres evt. i stykker og lægges et døgn i en saltlage af 150 g salt og 1 liter vand, koges til de er halvmøre og blandes derefter i sovsen, der laves således: Mel, sukker og eddike udrøres til en jævning, der bringes i kog under stadig omrøring. Krydderier tilsættes, og til sidst irøres benzoesurt natron og de færdigbehandlede grøntsager, hvorefter det hældes på glas og tilbindes.

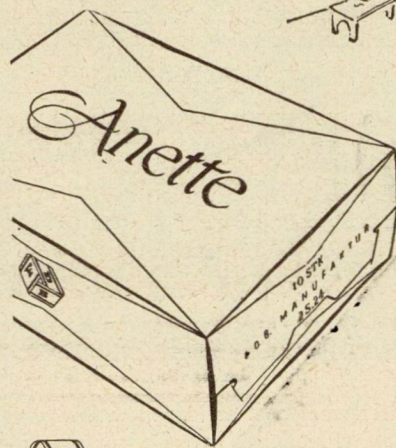

Sikkerhed og velvære

Gacel er fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med omslag af fineste gaze. Den er let som dun og har enestående stor absorberingsevne.

Anette er lidt mindre end *Gacel*, men er fremstillet af samme fine cellstof. Omslag af trikotslange.

GACEL 10 stk. 2,40
ANETTE 10 stk. 1,80

Fås i BRUGSEN

GOD KUNST - TIL KØB - og til leje

Det er ikke ligegyldigt, hvad man hænger på væggene. Alt for mange ellers smagfulde og hyggelige hjem har kritikløst fyldt deres stuer med tilrædigt valgte billeder, som egentlig kun har den mission at udfylde en „bar“ plet. Hvordan billedet ser ud, er temmelig underordnet. Ofte er det bryllupsgaver, som sjældent er valgt efter modtagerens smag.

Den slags billeder har man ikke megen glæde af. Var det ikke værd at overveje at udskifte dem med billeder af virkelig kunstnerisk lødighed,

som hurtigt vil vise sig at være en kilde til stadig glæde. Man kan blive ved med at fryde sig over farverne og linierne, finde nye enkeltheder frem, når man betragter dem. Derfor hellere færre billeder på væggen, men så til gengæld gode, og hellere reproduktioner af gode maleres værker end originalbilleder af ringe kunstnerisk værdi.

★

I dag er reproduktionsteknikken på så højt et stade, at det for ikke-fagfolk kan være vanskeligt at skelne mellem reproduktionen og originalen, og vore fineste kunstneres billeder findes i reproduktion til overkommelige priser,

Efterårsudgaven af *Vår mönstertidning* har et væld af smukke *Vimønster* modeller, hvor De kan hente ideer til nyt tøj til hele familien.

Vår mönstertidning koster kun kr. 1,35 — det er intet at regne mod de mange penge, De sparer ved at sy selv.

Bestil allerede idag *Vår mönstertidning* i Brugsen

ja, i reglen billigere end de sødladne skilderier i prangende guldrammer.

Mon ikke de fleste af os gerne vil eje et *rigtigt* maleri? Men har man ikke videre forstand på kunst eller dybere interesse derfor, kan det være svært at bestemme sig, når man går på udstillinger e. l., og købet bliver i reglen udsat. Malerne selv gør, hvad de kan for at komme i kontakt med publikum, det har blandt andet vist sig på følgende måde:

★

Gennem længere tid har FDBs møbelafdeling haft sine udstillingslokaler i Njalsgade prydet med en stor samling malerier, tegninger og skulpturer udlånt af en række kunstnere fra Odsherred-egnen. Udstillingen blev oprindeligt arrangeret og vist i FDBs møbelafdeling i Holbæk, og det drejer sig udelukkende om værker af anerkendte kunstnere. Hensigten med denne op-hængning er netop at fremme kunstforståelsen og at give almindelige mennesker en mulighed for at få god kunst bragt ind i hjemmet. For både billeder og skulpturer er til leje. Man betaler en mindre sum i leje. (fra 5 til 10 kr. pr. måned, efter billedets størrelse) og kan så i ro og mag sidde hjemme i sin stue og finde ud af, om det nu er et billede, man holder af. Fortryder man, ombyttes billedet med et andet, som måske passer bedre til ens smag og hjem, og bliver man så glad for maleriet, at man ønsker at beholde det, bliver de penge, der er betalt i leje, fradraget købesummen.

★

Mon ikke dette er en af vejene frem mod en større interesse for kunst og dermed til en værdifuld højnelse af hele hjemmet?

★

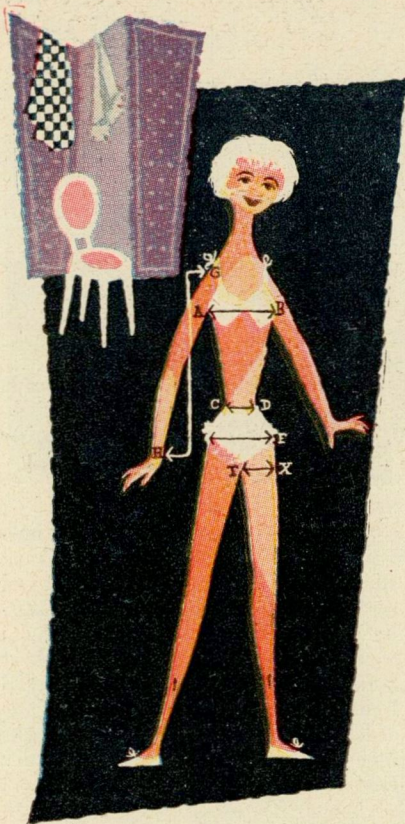
★

★

Theboller og Minut-Sauce

Nu kan man også lave theboller med rosiner af det populære kagepulver *Bag Selv* fra krydderimøllen i Århus. Af den nye blanding, der lige er kommet i handelen, kan desuden bages horn, snegle o. l. ting, som ellers kræver gær, så der er mulighed for variation, når man har en karton i spisekammeret.

Den tidligere omtalte *Minut-Sauce* fra Svendborg Konservesfabrik er ligeledes kommet i handelen, og den vil gøre det let at servere en god brun sauce til frikadeller, medisterpølse, låbskovs, bøf og lignende retter. Blokken opløses i vand og koger 5 minutter.

Den standardiserede dame

De vigtigste mål til grundlag for en standardisering af størrelsesbetegnelserne for dameundertøj er vist her, i dette tilfælde dækker målene størrelse 42 og ser således ud: Brystvidde A-B, 96 cm. Taljevidde C-D, 78 cm. Hoftevidde E-F (25 cm under taljen), 104 cm. Armlængde G-H (fra skulder til håndled), 61 cm. Vidde af låret for oven T-X 62 cm. Foruden disse mål beregnes størrelsen efter mål for ryg-bredde, skulderbredde, halsvidde, overarmsvidde, håndledsvidde m. v.

Numrene bliver noget anderledes end de nuværende, f. eks. vil undertøj, som i dag mærkes 42 eller måske 44, efter forslaget blive mærket 40. Denne forskydning i nummereringen har været nødvendig for at tilpasse størrelserne til de allerede standardiserede størrelser på damekjoler. Da det ikke er nødvendigt, at undertøj af særlig elastiske materialer fremstilles i alle størrelser, foreslås det, at undertøj i disse kvaliteter mærkes med et dobbelt-nummer, der svarer til de to størrelser, som undertøjet dækker over.

Ens mål for dameundertøj

Størrelserne for dameundertøj skal standardiseres, det vil sige, numrene skal være ens fra alle danske trikotagefabrikker, så en undertøje i størrelse 44, f. eks., har nøjagtig samme størrelse, ligegyldigt hvor den er fremstillet. Hidtil har det været så som så med størrelsesbetegnelserne, der ofte kan variere over flere numre. Nu har et særligt udvalg under Dansk Standardiseringsråd imidlertid udarbejdet forslag til standardmål, som er fastlagt på grundlag af „kropsmål“. Alle mål, der har betydning, afsættes på en „normalfigur“ for hver størrelse, og efter disse normalfigurer foreslås der fremstillet en række buster, hvorpå størrelsen af en trikotagevare kan kontrolleres. De varer, der opfylder de stillede krav, skal efter vask kunne passe normal-

figuren. Flere af målene er valgt i overkanten af det naturlige for at undgå, at undertøjet kommer til at stramme.

Ved fastsættelsen af de enkelte mål for hver størrelse har udvalget dels benyttet den danske standard for damekjoler, dels de mål, der anvendes af trikotagefabrikkerne, og disse mål er yderligere kontrolleret ved måling af et hold kvindelige gymnaster og personalet på forskellige virksomheder.

At størrelsesbetegnelserne for trikotagevarer nu skulle komme til at følge størrelsesbetegnelserne for kjoler vil være en stor fordel, og dersom forslaget, der for tiden er fremsat til offentlig kritik, gennemføres, vil et ofte udtalt ønske fra forbrugerne hermed være opfyldt.

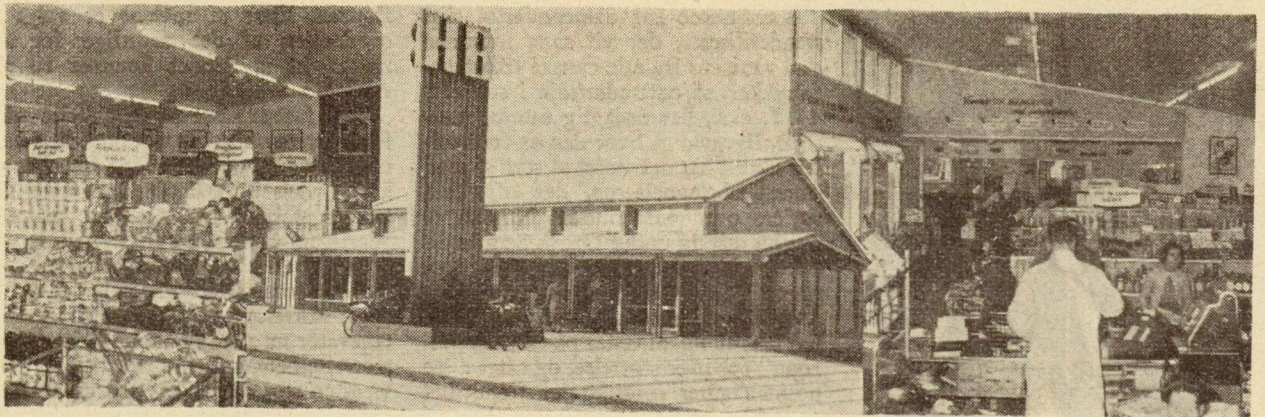
LARETTO

25 øre

Må vi præsentere: *den nye* LARETTO - en let, meget mild dame-cigarillos, fremstillet af de fineste, udsøgte råtabakker fra Java, Sumatra og Brasilien.

LARETTO koster kun **25 øre**.

- det betaler sig at købe i
BRUGSEN

Selvbetjeningsbutik nr. 30

Som meddelt i forrige nummer af *Samvirke* blev HBs nye afdeling på *Tårnvej i Rødovre* under festlige former åbnet midt i juli.

Det er HBs selvbetjeningsbutik nr. 30, og det er nummer 3 i rækken af I...-afdelinger af Super Market-typen, d. v. s. alt i een butik.

Afdelingen på *Tårnvej* er indrettet i et hus, Hovedstadens Brugsforening selv har ladet opføre under ledelse af FDBs arkitektkontor. I et sådant butikshus, hvor der ikke skal tages hensyn til træppeopgange, faldstammer og andre mærkelige ting, der ofte får indflydelse på en butiks udseende, har arkitekterne fået indrettet den ideelle butik, hvor varerne præsenterer sig smukt

og tiltalende, hvor medlemmerne har et ualmindelig fint overblik over tingene, og hvor der er skabt ideelle arbejdsforhold for afdelingsleder og personale.

Foran den lave, lidt usædvanligt udseende butiksbygning er HBs vartegn rejst, det er et 8 m højt stativ udført i cement, hvorfra bogstaverne HB ses vidt omkring og om aftenen med konturer i neonlys.

Vore billeder viser dels butikshuset set ude fra og dels et par glimt fra den smukke butik, der, som det ses på det ene af billederne, foruden kolonialvarer også har en ekspeditionsdisk for kød samt ekspedition af viktualier, pålæg etc. fra kølediske.

★ ★ ★ ★

Den heldige vinder

Det er blevet skik, når Hovedstadens Brugsforening åbner en ny afdeling, at der bortloddes en gavekurv mellem de to første dages besøgende i afdelingen. Det foregår på den måde, at alle, når de gennem kassediskene forlader butikken, får udleveret en lodseddel. Lodtrækningen foretages på HBs hovedkontor, og det heldige nummer bekendtgøres ved opslag i afdelingen.

Også ved åbningen af selvbetjeningsbutik nr. 30 på *Tårnvej* i *Rødovre* var der naturligvis en dejlig gavekurv, som ved lodtrækningen tilfaldt fru *Lizzie Libner*, *Lucernevej 327* i *Karlsro*-bebyggelsen.

Fru *Libner* fik sin lodseddel på åbningsdagen, men rejste derefter på ferie og erfarede først, da hun over en uge senere kom tilbage, at hun havde været den heldige. Fru *Libner* har været medlem af HB siden februar 1951,

på hvilket tidspunkt hun boede i *Brønshøj*. Da hun i oktober 1953 flyttede til *Karlsro*, blev der temmelig lang vej til nærmeste HB-afdeling. Fruen er naturligvis glad for nu på så nem og bekvem en måde og i en så moderne butik at kunne genoptage forbindelsen med HB i sine daglige indkøb. På billedet ses afdelingsleder *E. Prehn*, som i fruens hjem afleverer den dejlige gavekurv med de mange rare ting i.

★ ★ ★

Mange sommergæster til HB

Som det har været tilfældet lige siden krigens ophør, har HB også i år haft en masse besøgende fra udlandet. Samtlige nordiske lande har haft repræsentanter på besøg, nemlig Island, Finland, Norge og Sverige. Verdens største brugsforening, *London Co-operative Society*, har haft en delegation på besøg her, der har været besøg af bestyrelsesmedlemmer og ledende funktionærer fra Brugsforeningen i *Newcastle upon Tyne*, fra Tyskland, fra Schweiz, fra Frankrig, fra USA — helt fra Thailand har HB i sommermånederne modtaget gæster.

Et af de største arrangementer var besøget af ca. 40 schweiziske husmødre, som efter deltagelse i en gymnastikopvisning i *Stockholm* på hjemvejen ønskede at gøre ophold i *København*. De havde ønsket, dersom det var muligt, at blive indkvarteret privat hos danske husmødre, og til at løse denne store opgave trådte Hovedstadens kooperative Husmoderforening ved formanden, fru *Ellen Nielsen*, i aktion. De schweiziske husmodergymnaster, hvoraf 5 havde deres ægtemænd med, fandt gæstfrihed og husly hos medlemmer af den kooperative husmoderforening, som HB, der havde ansvaret for arrangementet, takker for den beredvillighed de lagde for dagen også ved denne lejlighed.

Fint omsætningsresultat i første kvartal

Der foreligger nu en samlet oversigt over omsætningsforholdene i Hovedstadens Brugsforenings forskellige brancher i regnskabsårets første kvartal, der sluttede 4. juli. HBs omsætning har i de første 13 uger været 3,5 mill. kr. større end året forud, det er en fremgang på 13,7 pct., en fremgang, der ikke alene skyldes, at HB har åbnet nye afdelinger, de nye butikker, der er åbnet i årets løb, tegner sig nemlig kun for 4 pct. af fremgangen; men der er en reel fremgang i de butikker, der eksisterede forrige år på næsten 10 pct. — et meget fint resultat.

De almindelige kolonialbutikker har en omsætningsfremgang på 7,1 pct., medens der i selvbetjeningsbutikkerne totalt er en omsætningsfremgang på 38,6 pct., og når bortses fra nye selvbetjeningsbutikker, som er kommet til i årets løb, er omsætningsfremgangen 21,8 pct. i denne butikstype.

Pålægs- og viktualiebutikkerne har tilsammen en fremgang på 8,6 pct., kød har en mindre tilbagegang — 4,2 pct., og bagerier en fremgang på 6,5 pct., hvoraf 4,1 pct. stammer fra de „gamle“ bagerier.

Omsætningsresultaterne svarer altså godt til de forventninger, HBs driftsleder, direktør Knud Simonsen, nærede, da han i efteråret 1953 budgettede HBs omsætning i regnskabsåret 1954-55 til 120 mill. kr.

* * *

Dividende på køb i Magasin Anva

Vi erindrer om, at 15. september er sidste frist for indlevering af kassekuponer for køb i Magasin Anva. Kuponerne skal afleveres i Deres HB afdeling, hvor man udsteder kvittering for modtagelsen. Dividenden udbetales på varehusets kontor i november måned efter nærmere bekendtgørelse her i bladet og i HBs afdeling.

* * *

Strikke- og Aladdin-demonstration

Vintertiden nærmer sig og dermed de mange hyggelige stunder ved håndarbejdet. For at give vore kunder en

god start, er den kendte strikkeekspert fru Bredsted til stede i Magasin Anva den 13., 14. og 15. september kl. 10—17, hvor hun demonstrerer de nye strikkesmønstre og Aladdin-tæppe-syning.

Den nye mode i strikketøj i år er ret og vrangstriking, som fru Bredsted viser nogle yndige modeller i, samtidig med at hun giver gode råd m. h. t. valg af model, mønster, garntyper og farver.

Aladdin-tæppe-syning er stadig et meget yndet håndarbejde til både herrer og damer, og nu, når de lange aftener stunder til, går både den erfarne Aladdin-entusiast og nybegynderne i gang med dette lette og populære håndarbejde, men det er klogt at møde op til fru Bredsteds demonstration og få gode råd og vejledning.

Også i Magasin Anvas garnafdeling har man rustet sig til vinteren. Nye farver og nye garntyper er kommet hjem, således er farveudvalget af Aladdin-garn meget stort. Der er også nye strikkeopskrifter, og som bekendt har Anvas nye system med „løsblade opskrifter“ haft stor succes. I et stort hefte kan De blandt et væld af opskrifter vælge den model, der passer Dem, og så kan De for 25 øre købe den smukke, farvelagte opskrift med udførlig vejledning.

* * *

10 pct. rabat under Anvas udsalg

Udsalget slutter den 28. august, og der er endnu en række gode tilbud fremlagt i alle afdelingerne.

Skotøjsafdelingens nye leder, hr. Jensen, har gennemgået lageret med meget kritiske øjne, og han har sorteret et væld af restpar i såvel dame-, børnesom herresko fra, som sælges til spotpriser.

Ved den store omsætning i gulvtæpper, som Anva har, bliver der altid en del tæpper med skønhedsfejl o. l., som under udsalget sælges med helt op til 50 pct. rabat.

Som en ekstra fordel til sine kunder yder Anva under udsalget 10 pct. rabat på alle de varer, der ikke er ekstra nedsat, i herre-, dame- og børnekonfektionsafdelingerne samt på gulvtæpper, madrasser (herunder springmadrasser), Anvas kvalitetsdeklarerede sengetøj, dyner og puder.

Det er således en god idé at aflægge Anvas udsalg et besøg, og nu, da den nye Langebro er åben for trafik, er det en let sag at komme til Anva. Man kan enten tage den smukke spadseretur ad Vestre Boulevard over broen, eller man kan køre med buslinie 40 fra Hoved-

banegården, den går lige til Anva's butiksdør. Men ellers stopper linierne 5, 13 og 19 lige efter Langebro, og så er der kun et par minutters spadseretur ad Thorshavnsgade.

* * *

Udvidelse af Anvas tæppeafdeling

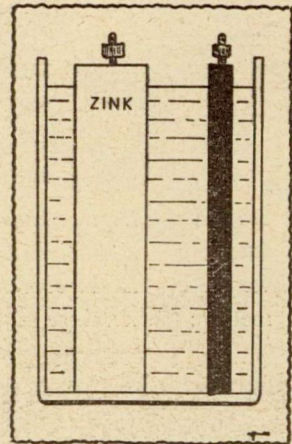
Magasin Anvas salg af gulvtæpper er i stærk stigning, og man har derfor udvidet afdelingen med nogle hensigtsmæssige podier, således at kunderne får bedre overblik over udvalget, som i øvrigt samtidig er udvidet.

Køb af tæpper er en tillidssag, fordi der er så mange forskellige kvaliteter, et Winton tæppe f. eks. kan være mange forskellige ting, men i Anva kan man være sikker på at få kvalitet for alle pengene.

En ting som et gulvtæppe ønsker man som regel ikke at betale på en gang, derfor har Anva en meget fordelagtig ratebetalingsordning, hvor man betaler en trediedel kontant og resten i passende rater. Betales beløbet inden tre måneder, er det rentefrit.

* * *

BØRN

Galvanisk element

Man kan fremstille et galvanisk element af et udbændt batteri fra et elektrisk ringeapparat. Tag zinken bort fra batteriet, men pas på, at den fastloddede skrue og møtrikken kommer med og tag også den sorte kulstang, som sidder i midten. Zink og kul sættes så ned i et sylteglas, hvori der hældes noget akkumulatorsyre — det kan købes i materialforretninger. Nu findes der strøm, og du kan bruge det som batteri.

ALLE TIDERS KAFFE

Hver gang De køber en pose Cirkel-kaffe, er der over en kvart million danske husmødre, der følger Deres eksempel.

Cirkel-kaffe er Danmarks mest populære kaffe.)

Cirkel Kaffe

- det betaler sig at købe i Brugsen

alle
tidens
bagværk

De kan foreløbig vælge mellem:

Engelsk kage
Appelsinkage
Lagkagebunde
Astakage

og den nye
Bag selv
bageblanding
THEBOLLER

PR. PK.
1.65

